

**HÖGSKOLAN
I GÄVLE**
Institutionen för ekonomi

Titel: Kvinna, Snygg och Smart

– Estetisk kompetens mer än koketteri på arbetsmarknaden

Författare: Anneli Backman

Kurspoäng: 15 högskolepoäng
Kursnivå: Kandidatkurs (C-nivå)

Examensarbete
i ämnet företagsekonomi

Förord

Denna uppsats har skrivits inom ämnet företagsekonomi på Högskolan i Gävle hösten 2007. Trots mitt gedigna intresse och min envishet var det ibland dessvärre svårt att hålla motivationen och humöret uppe. Därför vill jag speciellt rikta ett stort tack till min handledare Agneta Sundström för all vägledning, inspiration och uppmuntran.

Jag vill även ta tillfället i akt att tacka vänner, familj och min hjälte till sambo som har stått ut med mig under denna intensiva höst; Tack för allt stöd, förståelse och tålamod!

Slutligen vill jag tacka alla respondenter för deras medverkan och engagemang för utan deras deltagande skulle jag aldrig ha kunnat genomföra denna studie.

Abstract

Title: Female, good-looking and bright – Aesthetic skills, more than simple pretentious in the workplace

Level: Final assignment for Bachelor Degree in Business Administration

Author: Anneli Backman

Supervisor: Agneta Sundstrom

Date: 2007 - December

Aim: This thesis was primarily written from a gender perspective and deals mostly about women's own experiences of beauty and looks in the workplace as well as their awareness regarding aesthetic skills. Aesthetic skill is a relatively new conception and emphasizes the importance of being aware of one's appearance at work. The main purpose of this thesis is to study different women's views on beauty and appearances in the workplace and more closely look into the conception of aesthetic skills.

Method: Apart from studying different literature and other articles and notes about aesthetic skills, the main focus in this study was the interviews that were conducted with a few selected women. All given materials, from both the interviews and from the literature, had thereafter closely been monitored and compared in order to find a useful theory.

Result & Conclusions: The women who took part in the survey were mostly of the opinion that appearance and good-looks do matter and are important in the workplace. However, their thoughts and experience of beauty, looks and aesthetic skills were a bit undecided. The conception of aesthetic skills were for the majority of the women completely new but that had mostly to do with the name and not with what aesthetic skills really are. All of the women who took part in the survey were aware of what aesthetic skills really are about without knowing the full name of it.

Suggestions for future research: Due to limitations regarding the number of women interviewed, it would be far more interesting for future studies to emphasize more on men's experiences and thoughts on beauty, appearance and aesthetic skills in the workplace. In doing so, the thesis would be able to capture both a female and a male point of view regarding this phenomenon. It would also be interesting to look into how different employers perceive the importance of one's appearance in the workplace when it is mainly the companies and business that set standards and guidelines regarding how they want their employees to look.

Contribution of the thesis: The main aim for this thesis was to contribute to enhanced awareness regarding the concept of aesthetic skills and furthermore more closely study the importance of being good-looking in the workplace. I think that the phenomenon of aesthetic skills is more than just a simple phenomenon and that this concept will be far more important in the future and therefore I do believe that this thesis could be of interest.

Key words: Aesthetic skills, women, appearance, awareness, authority, prejudice

Abstrakt

Titel: Kvinna, Snygg och Smart – Estetisk Kompetens mer än koketteri på arbetsmarknaden

Nivå: C-uppsats i ämnet Företagsekonomi

Författare: Anneli Backman

Handledare: Agneta Sundström

Datum: 2007 – december

Syfte: Denna uppsats är skriven utifrån ett genus perspektiv och behandlar främst kvinnors förhållningssätt och erfarenheter av skönhet och utseende inom yrkeslivet samt deras medvetenhet gällande begreppet estetisk kompetens. Begreppet estetisk kompetens är relativt nytt och betonar vikten av utseendets betydelse inom arbetslivet. Syftet med denna uppsats är att undersöka hur kvinnor förhåller sig till och är medvetna om vikten av skönhet och utseende samt betydelsen av begreppet estetisk kompetens inom arbetslivet.

Metod: Arbetet har utgått från en kvalitativ datainsamlingsmetod genom intervjuer med ett flertal kvinnor. Materialet från de genomförda intervjuerna har därefter sammanförts med diverse olika informationskällor. Sedermera har respondenternas svar noga analyserats med relevant litteratur för att därefter finna en användbar teori.

Resultat & slutsats: Kvinnorna i studien var av den uppfattningen att utseende var viktigt och att det var betydelsefullt att vårda sitt utseende. Kvinnornas förhållande till skönhet, utseende och estetisk kompetens var ambivalent i karaktären. Begreppet estetisk kompetens var för de allra flesta av kvinnorna något helt främmande men jag vill ändå hävda att själva innehållet inte på något vis var nytt för dem. Kvinnorna var medvetna om innebörden gällande själva begreppet estetisk kompetens utan att för den skull ha ett samlat namn för begreppet.

Förslag till fortsattforskning: Det faktum att mängden respondenter var liten till antal gjorde det besvärligt för mig att dra mer vidgående konklusioner. Det skulle vara intressant att lägga tonvikten vid att studera mäns förhållande till utseende, skönhet och estetisk kompetens för att därmed kunna ge en mer nyanserad bild gällande hela begreppet estetisk kompetens. Det skulle även vara mer intressant att närma sig detta område från ett arbetsgivarperspektiv då det i grunden är arbetsgivaren, företaget eller den befintliga verksamheten som anger riktlinjer eller direktiv för hur man önskar att ens medarbetare skall se ut.

Uppsatsens bidrag: Min förhoppning är att denna studie på sikt skall kunna bistå till att öka medvetenheten kring själva begreppet estetisk kompetens samt synliggöra vikten av skönhet och utseende inom arbetslivet. Jag är av den uppfattningen att estetisk kompetens kommer att bli ett allt vanligare inslag och anser därför att detta arbete kan bidra med intressant och värdefull kunskap gällande begreppet estetisk kompetens.

Nyckelord: Estetisk kompetens, kvinnor, utseende, medvetenhet, makt, fördomar

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Bakgrund	7
1.1.1 Estetisk Kompetens	7
1.2 Frågeställningar	8
1.3 Syfte	9
1.4 Avgränsningar	9
2. Metod	10
2.1 Metodval	10
2.2 Datainsamlingsmetod och genomförande	10
2.3 Urval	12
2.3.1 Respondenterna	12
2.4 Validitet och Reabilitet	13
2.5 Metod och källkritik	14
3. Teori	15
3.1 Kvinnors förhållande till skönhet	15
3.2 Kvinnor, avundsjuka och fördomar	17
3.3 Vikten av att synas	17
3.4 Kvinnlighet som maktfaktor	19
3.5 Begreppet estetisk kompetens	19
4. Empiri	21
4.1 Respondenternas förhållande till skönhet	21
4.2 Respondenterna angående kvinnor, avundsjuka och fördomar	22
4.3 Respondenterna angående vikten av att synas	24
4.4 Respondenterna angående kvinnlighet som maktfaktor	27
4.5 Respondenterna angående begreppet estetisk kompetens	28
5. Analys	31
5.1 Analys och Diskussion	31
5.1.1 Analys och diskussion gällande kvinnors förhållningssätt till skönhet	31
5.1.2 Analys och diskussion gällande kvinnor, avundsjuka och fördomar	33
5.1.3 Analys och diskussion gällande vikten av att synas	34
5.1.4 Analys och diskussion gällande kvinnlighet som maktfaktor	35
5.1.5 Analys och diskussion gällande begreppet estetisk kompetens	36
6. Slutsats	38
6.1 Resultat	38
6.1.1 Brister i undersökningen	39

7. Avslutande reflektion	40
8. Rekommendation.....	41
Källförteckning.....	42
Bilaga	44
Intervjufrågor	44

1. Inledning

Denna uppsats belyser betydelsen av kvinnors förhållningssätt och erfarenheter av skönhet och utseende inom arbetslivet samt medvetenheten gällande begreppet estetisk kompetens. Estetisk kompetens innebär här inte enbart koketteri i sig, utan hur betydelsen av yttre stil kan bidra till att öka kvinnors möjligheter till karriär i arbetslivet.

Vikten av att bli sedd, att få bekräftelse och att få synas är grundläggande behov som finns hos gemene individ, hela samhället har som helhet kommit att blivit betydligt alltmer utseendefixerat än vad det tidigare någonsin har varit. Till skillnad från förr handlar det idag mer om vad man med olika kläder, varumärken och eventuella skönhetsingrepp kan förmedla för bild utav sig själv. Alla dessa olika attribut är mer ett försök till att visa upp en annan yttre mer proper identitet än ett led i att illustrera vikten av skönhet i sig i vårt samhälle.

Det räcker helt enkelt inte med att endast vara smart och intelligent utan nu ses begreppet som estetisk kompetens som ett mervärde inom yrkeslivet. Själva begreppet estetisk kompetens innefattar mycket mer än bara själva insikten om att vara ”hel och ren”, tonvikten läggs snarare på den egna individens framtoning inom arbetslivet.

Men myten om den snygga kvinnan som enbart fick jobbet för hennes utseendes skull är alltför förlegad och fördomsfull då vackra kvinnor mycket väl kan vara intelligenta och smarta. Men om sanningen ska fram, nog finns det något där, något som kittlar och retar en lite granna. Kanske stivas det avundsjuka, missunnsamhet eller rent av personlig osäkerhet. En sak är i alla fall mycket säker; hur du ser ut spelar betydande roll i dagens arbetsliv!

1.1 Bakgrund

Vi lever i en tid då individualismen och utseendefixeringen är påtagligt märkbar. Idag ligger mycket fokus på kvinnors utseende och hur kvinnor väljer att se ut har kommit att bli än mer tydligt förknippat med framgång. Att skönhet är något som vi människor alltid har njutit av är inget nytt då själva begreppet skönhet har funnits sedan urminnes tider. Människan har alltid tagit en fröjd i att få klä upp sig och anammat olika skönhetsideal och framförallt så har vi människor alltid önskat omge oss med vackra ting.¹

1.1.1 Estetisk Kompetens

Många utredningar gjorda på senare år visar att det inte enbart är yrkeskompetens och social kompetens som har mest betydelse inom arbetslivet utan också något som heter estetisk kompetens har kommit att bli allt viktigare². Den estetiska kompetensen betonar mer vikten av utseendets betydelse inom arbetslivet³. Flera undersökningar har framhållit att vackra människor är betydligt mer framgångsrika än andra⁴. Dessa undersökningar visade bland annat att attraktiva personer inom arbetslivet har större utvecklingspotential, och i skolan fick

¹ http://www.svd.se/nyheter/idagsidan/artikel_256643.svd, hämtat 2007-10-16 kl.23:18

² http://www.e24.se/dynamiskt/efterborsen/did_13012010.asp, hämtat 2007-10-16 kl. 23:05

³ <http://www.dn.se/Dnet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=438611>, hämtat 2007-10-09 kl. 20:38

⁴ http://www.svd.se/nyheter/idagsidan/artikel_256643.svd, hämtat 2007-10-16 kl.23:18

attraktiva elever bättre betyg och de lärare som hade ett mer tilltalande yttre bedömdes bättre⁵. Flera studier har även gjort gällande att det är betydligt mer viktigt för kvinnor att se bra ut än vad det i allmänhet är för män⁶.

Magnus Söderlund, docent på Handelshögskolan i Stockholm har genomfört experiment som påvisar utseendets betydelse. Testerna gick ut på att undersöka vilken roll personalens utseende spelar för kundens nöjdhet med en butik eller ett flygbolag. Undersökningen visade att de personer som mötte en snygg medarbetare var betydligt mer nöjda. Anledningen till detta är att det i grund och botten skapas positiva känslor när vi möter en vacker person, det händer alltså något rent konkret med oss människor när vi stöter på vackra ting och det är dessa positiva känslor som bidrar till att vi vanligtvis tillskriver en mer attraktiv person ytterligare egenskaper än vad de egentligen besitter. Det har även visat sig i flera psykologiska undersökningar att vackra människor tillskrivs mer intelligens och pålitlighet.⁷

I reklam är detta fenomen än mer tydligt; här används vackra människor hela tiden för att kunder skall få ett mer positivt intryck av produkten än vad de annars möjligtvis skulle kunna få.⁸ Men bilden av skönhet är dock än mer tvetydig och svårtolkad än så. Önskan om att få vara vacker, att se bra ut har både skymfats och förlöjligats. Denna ambivalens som finns till förhållandet till skönhet beror nog till allra största del på att det är så tydligt kopplat till egocentricitet⁹.

Att vi lever i en utseendefixerad tid där allt mer fokus läggs på hur man som individ väljer att se ut, det tror jag nästan ingen människa har kunnat undgå. Men däremot är jag av den uppfattningen att merparten av oss människor kanske inte fullt ut är medvetna om vilken vikt som läggs på utseende när det kommer till att exempelvis söka ett arbete eller att klättra på karriärstegen. Estetisk kompetens, som är ett relativt nytt begrepp, handlar just om den egna individens framtoning och identitet när det gäller exempelvis kläder, frisyrer och makeup och betonar vikten av att se bra ut inom arbetslivet som ett mervärde till kompetens¹⁰. Detta mervärde till den idag reella kunskapskompetensen är något som jag tror är på stark frammarsch och därför anser jag att det vore betydelsefullt att kunna få möjlighet att studera speciellt hur kvinnor förhåller sig till estetisk kompetens mer ingående.

Även det faktum att det i dagsläget råder en brist på information om själva begreppet estetisk kompetens gör det än mer intressant att studera detta område lite mer ingående.

1.2 Frågeställningar

Mina främsta frågeställningar handlar till allra största del om huruvida kvinnor ser att det överhuvudtaget ligger någon som helst fördel i att se bra ut samt vilka fördomar som finns angående ”vackra” kvinnors intelligens. Är det möjligtvis en förlegad förutfattad mening att kvinnor som ser bra ut inte även kan vara smarta eller väljer kanske kvinnor att rent av spela på sitt utseende för att vinna en rad fördelar?

⁵ http://www.e24.se/dynamiskt/efterborsen/did_13012010.asp, hämtat 2007-10-16 kl. 23:05

⁶ Tidningen Studentliv nr 5 2007, s. 31

⁷ http://www.e24.se/dynamiskt/efterborsen/did_13012010.asp, hämtat 2007-10-16 kl. 23:05

⁸ http://www.e24.se/dynamiskt/efterborsen/did_13012010.asp, hämtat 2007-10-16 kl. 23:05

⁹ http://www.svd.se/nyheter/idagsidan/artikel_256643.svd, hämtat 2007-10-16 kl.23:18

¹⁰ http://www.forskning.se/servlet/GetDoc?meta_id=86271, hämtat 2007-10-08 kl.10:02

Jag är själv av den uppfattningen att utseende i mångt och mycket kan vara en fördelsfaktor men till vilken grad är det acceptabelt att ens utseende inverkar på det professionella arbetslivet? Hur stor vikt får ens utseende spela, med andra ord; vilken funktion kan estetisk kompetens egentligen ha? Jag är själv av den uppfattningen att skönhet och utseende är maktrelaterat och skulle därför tycka att det vore intressant att vidare studera detta lite närmare. Kan estetisk kompetens vara ett maktmedel?

1.3 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur kvinnor förhåller sig till och är medvetna om vikten av skönhet och utseende samt betydelsen av begreppet estetisk kompetens inom arbetslivet.

Då estetisk kompetens är ett relativt nytt begrepp ska det bli intressant att undersöka huruvida kvinnorna som deltar i studien tidigare har kommit i kontakt med detta begrepp tidigare samt hur de förhåller sig till detta nya fenomen.

Jag är även intresserad över att studera huruvida det finns några fördomar gentemot ”vackra” kvinnor samt om skönhet i mångt och mycket kan användas som ett maktmedel.

1.4 Avgränsningar

Jag avgränsar mig till att enbart närma mig estetisk kompetens utifrån ett genus perspektiv. Jag önskar främst att undersöka vikten av estetisk kompetens inom arbetslivet samt om ens utseende rent av kan vara en maktfaktor när det kommer till nyanställning eller avancemang. Dock förbehåller jag mig rätten av att vara ödmjuk till mitt gällande material då det är kvinnornas egna berättelser som jag återberättar och inga som helst generella antaganden kan göras utifrån min undersökning gällande alla kvinnors förhållande till estetisk kompetens då mitt insamlade empiriska material är lite för snäv.

Jag vill även betona vikten av att denna uppsats mer kanske skall ses som ett samtal från en kvinna till en annan; De kvinnor som medverkar i denna studie har alla tillsammans satt sin egen individuella prägel och bidragit med sina egna erfarenheter och kunskaper gällande skönhet och utseende. Studien ska på inte vis förminska var och en av dessa kvinnornas åsikter eller insikter utan min avsikt var i första hand att ge dessa kvinnor möjligheten till att få återge sin syn på skönhet och utseende inom arbetslivet.

2. Metod

Här nedan beskriver jag mer rent konkret hur jag gick tillväga med att komponera denna uppsats. Jag redogör och motiverar även för de metodval som jag har gjort, samt förklarar själva arbetsprocessen mer ingående för att på så vis kunna ge en mer systematisk inblick i den totala arbetsprocessen.

2.1 Metodval

Innan jag ens kunde börja med att välja vilka personer som eventuellt skulle komma att ingå i undersökningen var det ytterst väsentligt att jag fördjupade mina egna kunskaper inom området kvinnlighet, skönhet och estetisk kompetens. Jag behövde med andra ord samla in sekundärt material för att verkligen studera betydelsen av estetisk kompetens grundligare. För att finna material och annan information inom området krävdes det att jag gjorde en grundlig litteratursökning¹¹.

Jag blev relativt snart varse om att jag behövde betydligt fler inspirationskällor för att få kunskap om hur estetisk kompetens har framställts inom praktiken och forskningen. Därför har jag valt att lägga fokus på att hitta betydligt fler litteraturkällor än vad jag först avsåg som dels skulle kunna vägleda mig i mitt sökande efter information, dels tydliggöra vad det är som jag skall prioritera i mitt arbete med denna uppsats.

Att informationsinsamlingen skulle komma att bli mest tidskrävande var för mig ingen större överraskning utan är däremot ett helt nödvändigt inslag för trovärdighetens skull.

2.2 Datainsamlingsmetod och genomförande

Jag började mitt sökande efter sekundärmaterial i diverse olika bibliotek för att eventuellt kunna finna fakta som redan är skriven inom estetisk kompetens samt finna någon slags bakgrundsinformation till hur kommande intervjufrågor kan utformas. De allra främsta sökorden som jag använde var: skönhet, utseende, kvinnlighet, estetisk kompetens. Jag har även sökt information på Internet och i andra etablerade svenska dagstidningarnas databaser för att finna data som jag kan ha användning av.

Som datainsamlingsmetod har jag valt att använda kvalitativa metoder. Den främsta anledningen är att jag genom att ha enskilda intervjuer kan få en större inblick i respondenternas svar¹². Till skillnad från den kvantitativa metoden kan kvalitativ metod ge en mer nyanserad och informationsrik bild¹³. En ytterligare positiv aspekt vad avser metodval är att jag genom intervjuer har kommit att få en möjlighet till att ställa eventuella följdfrågor, har kunnat vidareutveckla och förklara innebörden i vissa frågeställningar direkt samt att jag får tillgång till absolut nödvändig förstahandsinformation.

¹¹ Ejvegård, *Vetenskapliga metoder*, 2003 s. 45

¹² Trost, *Kvalitativa metoder*, 2005 s. 13

¹³ Holme, *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder*, 1997 s.101

Inför intervjuerna har jag till allra största del tagit hjälp av boken *Att fråga* av Bo Wärneryd¹⁴. I den boken fick jag en hel del användbara tips angående generell intervjuteknik samt hur jag rent konkret skulle kunna utforma mina frågor.

För att underlätta och minimera risken med att de intervjuade kvinnorna inte skulle våga vara så ärliga som möjligt i sina svar har jag låtit respondenterna få en möjlighet att besvara frågorna anonymt¹⁵. Detta val var helt medvetet då jag är av den uppfattningen att jag då i mångt och mycket skulle kunna komma att få mer uttömmande svar från varje enskild kvinna. Dessutom har jag valt att inte använda bandupptagning då jag är av den uppfattningen att detta många gånger helt kan hämma respondentens kreativitet när det gäller svaren.¹⁶ De intervjuade kvinnornas riktiga namn kommer därför inte att återges utan istället kommer de att benämnas under fingerade namn genom hela detta arbete.

Den absolut största avvägningen gällde främst hur frågorna skulle komma att utformas; skulle de vara långa, korta eller få och många frågor? Det enda som jag med säkerhet visste var att jag vill använda mig av så pass öppna frågor som möjligt för att kunna få en möjlighet till att ställa följdfrågor. Denna anpassning till de erhållna svaren ställde oerhörda krav på mig som intervjuare men kom att bidra till en mer gynnsam informationsinsamling.¹⁷ Det gällde med andra ord att både vara flexibel och lyhörd till att rätta efter sig efter varje enskild respondents behov.

Jag har även valt att använda den så kallade trattekniken. Tekniken innebär att jag har börjat intervjuerna med mycket generella och öppna frågor för att sedan smalna av och fördjupa dem mot slutet av varje intervju och därefter komma att hamna på mer ingående och mer specifika frågor.¹⁸ Jag har även försökt att dela upp en del mer komplicerade frågor till flera frågor för att på så vis underlätta för dem som blev intervjuade¹⁹. Här underlättade det till exempel att jag själv gav respondenten en bakgrundsbild av själva huvudsyftet med undersökningen samt vad jag önskade att fokus skulle ligga på.

Jag har genomfört intervjuerna på de olika respondenternas arbetsplats då det var väsentligt för mig att de kvinnor som intervjuades befann sig in egen arbetsmiljö. Under hela intervjun såg jag till att anteckna ner vad var och en kvinnorna sade. På vissa frågor blev det bara korta stödord medan på andra frågor nedtecknades hela meningar.

Efter varje genomförd intervju försökte jag, i bästa möjliga mån av tid, att snabbt som möjligt att skriva ner varje enskild respondents svar för att inte glömma bort vad som hade blivit sagt under intervjun. När sammanställningarna var klara skickade jag dessa till respektive respondent så att denne fick en möjlighet att läsa igenom vad jag hade skrivit samt godkänna att jag inte har misstolkat något som respondenten hade sagt. Detta gav dels respondenten en ytterligare möjlighet att komplettera något, dels en möjlighet att ytterligare reflektera över sina egna svar.²⁰

¹⁴ Wärneryd, *Att fråga*, 1990, s. 13

¹⁵ Wärneryd, *Att fråga*, 1990 s. 31

¹⁶ Ejvegård, *Vetenskapliga metoder*, 2003 s. 50

¹⁷ Wärneryd, *Att fråga*, 1990 s. 101

¹⁸ Andersson, *Som man frågar får man svar*, 1994 s. 144

¹⁹ Wärneryd, *Att fråga*, 1990 s. 99

²⁰ Ejvegård, *Vetenskapliga metoder*, 2003 s. 50

2.3 Urval

Jag har intervjuat totalt sju kvinnor i spridda åldrar och i olika befattningsnivåer samt inom diverse olika branscher och företag. Jag har förlitat mig på redan etablerade kontakter. Respondenterna har varit kvinnor som jag antingen redan själv har kommit i kontakt med genom mitt yrkesliv eller genom mitt sociala nätverk. Kvinnorna som har ingått i denna undersökning valdes dock inte på ren måfå eller slentrianmässigt utan jag gjorde ett aktivt och medvetet val; Jag önskade intervju kvinnor inom arbetslivet som jag själv ansåg lägga stor vikt vid sitt utseende för att mer kunna komma närmare frågan vilken betydelse estetisk kompetens har inom arbetslivet.

Ett annat kriterium som kom att styra val av respondenter var kravet på att de kvinnor som skulle ingå i studien inte skulle ha arbete som dels var relaterat till modebranschen, då detta är en bransch där utseende och skönhet är alltför givet, dels inte heller hade ett arbete som var uniformsbetonat. Det skulle inte vara någon som helst idé att intervju kvinnor angående deras förhållningssätt till utseende och vikten av estetisk kompetens om dessa kvinnor redan hade ett tydligt regelverk att anpassa sig efter.

Jag är väl medveten om att urval av respondenter kan komma att anspela på min egen objektivitet och vilket ställer krav på att jag genom hela undersökningen försöker att vara så tydlig som möjligt med att sära på vad som är respondenternas åsikter och vad som är mina egna. Mitt starkaste motiv till att jag enbart väljer personer i min närhet är att jag personligen känner att detta kan komma att underlätta att informationsflödet går så smidigt och samspelt som möjligt. Samtidigt är jag dock medveten om att detta kan innebära en intersubjektivitet – att vi har en delad kunskapssyn - men förhoppningsvis skall inte detta inverka negativt på den totala studien. Kvinnorna kommer alltså att strategiskt handplockas, så kallade strategiska urval, vilket innebär att respondenterna väljs ut efter de egenskaper som kan ha betydelse för min undersökning²¹.

2.3.1 Respondenterna

Karin²² är utbildad undersköterska, hon är 55 år och har arbetat inom sjukvården sedan 1973. Idag består hennes arbetsuppgifter enbart av administrativa göromål inom barnsjukvården. Karin arbetar inom sjukvården men är inte skyldig till att bära någon form av uniform. Karins allra främsta bidrag till denna undersökning är att hon har gedigen erfarenhet av den offentliga sektorn.

Jill²³ har studerat på högskola och innehar en filosofiekandidatexamen i företagsekonomi. Hon har sin mesta arbetslivserfarenhet från handeln där hon under flera år varit verksam som säljare. Hon är 25 år och arbetar idag som ekonomiassistent inom en statlig verksamhet. Jill har ett brett spektra av erfarenheter inom arbetslivet trots sin ringa ålder.

Anna²⁴ är 24 år och är centrumledare för en shoppinggalleria samt projektledare inom en reklambyrå. Hon är relativt nyanställd, på konsultbasis, samt driver ett eget företag. Hon är utbildad civilekonom och har sin erfarenhet inom en rad diverse spridda yrkesområden både i

²¹ Trost, *Kvalitativa metoder*, 2005 s.118

²² Intervju med Karin, 2007-11-02

²³ Intervju med Jill, 2007-11-07

²⁴ Intervju med Anna, 2007-11-08

Sverige och utomlands. Anna valdes mycket på grundval av att hon var egen företagare samt att hon har erfarenhet av att befinna sig inom förändringsprocesser, främst då i sitt jobb som projektledare, vilket skulle kunna ge detta arbete en mer mångsidig inblick i fler yrkesgenre.

Isabelle²⁵ befinner sig inom en kundorienterad bransch där den främsta kundkontakten sker per telefon eller genom e-mail. Hon är 26 år och relativt nyanställd men har gedigen erfarenhet av att arbeta med människor på en kundorienterad basis både på den svenska som den europeiska marknaden. Trots att Isabelle inte har daglig kundkontakt mer än på telefon eller genom e-mail är hon ändå synlig i företagets kontorsmiljö under hela arbetsdagarna.

Ella²⁶ är 31 år och har sin mesta arbetslivserfarenhet inom diverse olika kundserviceyrken. Hon är utbildad låg – och mellanstadielärare och har varit verksam som lärare under ett flertal år. Jag har i denna studie valt att lägga tonvikten på Ellas roll som lärare, eftersom hon kan bidra med värdefull insikt om skönhet och utseendets betydelse då hon i sin yrkesroll har god kunskap genom möten med många människor.

Eva²⁷ har sin mesta arbetslivserfarenhet från byggindustrin och då främst inom den administrativa avdelningen. Hon är 43 år och har varit anställd hos sin nuvarande arbetsgivare i ett flertal år och har mestadels hand om den ekonomiskt administrativa delen av verksamheten. Evas kunskap om att arbeta inom en mansdominerad bransch var den främsta orsaken till att hon valdes att ingå i denna undersökning.

Marie²⁸ är 45 år och innehar sin mesta arbetslivserfarenhet från bankvärlden. Hon har arbetat på sin nuvarande arbetsplats i ett flertal år samt haft ett antal olika positioner inom olika arbetsområden. Marie arbetar mestadels kundorienterat men har även, i och med att hon har en chefsbefattning, kontakt med medarbetare på en daglig basis. En av de främsta anledningarna till att Marie var med i denna studie var att hon har gedigen erfarenhet inom bankvärlden.

2.4 Validitet och Rehabilitering

Eriksson och Wiedersheim-Paul definierar i sin bok, *Att utreda, forska och rapportera*, validitet som ett mätinstruments förmåga att mäta det som man avser mäta²⁹. Detta kan många gånger vara lite klurigt. Här gäller det att verkligen bara undersöka det som ska undersökas och ingenting annat³⁰.

Enligt Eriksson innebär reliabilitet att ett mätinstrument ska ge tillförlitliga och stabila underlag och för att en metod ska ha hög reliabilitet ska den vara oberoende av vilka som gör undersökningen³¹. Rehabiliteringen, när det gäller kvalitativa undersökningar, är dessvärre inte lika tillförlitliga som kvantitativa metoder, då det inte alla gånger går att kontrollera och mäta i siffror det data som har samlats in och hur undersökaren har kommit fram till resultat³².

²⁵ Intervju med Isabelle, 2007-11-09

²⁶ Intervju med Ella, 2007-11-12

²⁷ Intervju med Eva, 2007-11-13

²⁸ Intervju med Marie, 2007-11-14

²⁹ Eriksson och Wiedersheim-Paul, *Att utreda, forska och rapportera*, 1999 s.38

³⁰ Thurén, *Vetenskapsteori för nybörjare*, 1996 s. 22

³¹ Eriksson och Wiedersheim-Paul, *Att utreda, forska och rapportera*, 1999 s.40

³² Thurén, *Vetenskapsteori för nybörjare*, 1996 s. 22

Genomslagskraften och tyngden är med andra ord inte lika trovärdig som i kvantitativa metoder.

För att uppnå en hög validitet i min undersökning ställdes krav att lägga vikt vid att se till att frågorna kom att utformas så pass öppet som möjligt. Jag har med andra ord fått lov att vara ytterst tydlig med att se till frågorna är så pass öppna och lätta att tolka som var möjligt. Dessutom har jag, så långt som det var möjligt, försökt uppmärksamma det outtalade kravet på reabilitet. Jag var tvungen att göra mitt yttersta för att min subjektivitet inte skulle färga undersökningen samt respondenternas svar.

2.5 Metod och källkritik

Mitt tillvägagångssätt har varit att systematiskt försöka finna så pass mycket information som möjligt inom området estetisk kompetens. Detta för att senare kunna använda denna informationsinsamling på ett rent praktiskt sätt när det gäller genomförandet av mina intervjuer. Som tidigare nämnt finns det en uppsjö med böcker samt annan icke nedskrivna litteratur inom området skönhet och utseende och jag vill på intet vis säga att de böcker som jag har valt att använda är de enda ”rätta”. Det var däremot betydligt svårare att finna information och material om estetisk kompetens då detta begrepp är relativt nytt.

Undersökningen grundas helt på samtalen med de olika kvinnorna i intervjuerna. Det är dessa kvinnors berättelser som jag har för avsikt att skildra. Jag har utgått från materialet i de genomförda intervjuerna och därefter försökt att finna en återkoppling i diverse litteratur och annan information.

Den allra största utmaningen var främst att finna litteratur eller annat material kring begreppet estetisk kompetens. Då detta begrepp är relativt nytt och outforskat fick jag mestadels helt förlita mig på vad diverse dagstidningar och Internet-sidor hade skrivit inom området.

Givetvis fanns det även ett problem i de olika källornas tillförlitlighet som gör att jag dessvärre inte med säkerhet inte riktigt kan veta äktheten i vad som har nedtecknats, det vill säga att jag aldrig riktigt vet vad som är bekräftad sanning. Därför har jag varit tvungen att försöka att göra en sådan korrekt bedömning som möjligt och själv fastställa vad som är rimligt eller inte.³³

När det gäller intervjuerna så har jag själv utformat frågorna och därmed även indirekt kommit att styra vad jag hade för avsikt att studera. De tolkningar och slutsatser som har gjorts är med utgångspunkt från de svar som jag har fått från respondenterna.

Jag är medveten om att dessa antaganden på intet vis är helt objektiva men å andra sidan är de inte heller helt subjektiva. Att vara objektiv är A och O, men samtidigt vill jag med bestämdhet hävda att detta tyvärr många gånger är en ren och skär omöjlighet. Jag är väl medveten om att kravet på objektivitet är mer än nödvändigt och givetvis har det varit min enfaldiga skyldighet att hela tiden sträva efter största möjliga objektivitet³⁴.

³³ Ejvegård, *Vetenskapliga metoder*, 2003 s. 62

³⁴ Ejvegård, *Vetenskapliga metoder*, 2003 s. 19

3. Teori

I detta avsnitt har jag valt att redovisa för det teoretiska material som jag har kommit att använda mig av. Jag har delat in detta stycke i olika avsnitt för att underlätta förståelsen och bearbetningen av texten.

3.1 Kvinnors förhållande till skönhet

Begreppet skönhet är mångfacetterat och föränderligt. De egenskaper som vi idag tillskriver en kvinna som vacker är egentligen enbart symboler eller metaforer för vilka kvinnliga attribut som vi i just denna era anser vara önskvärda eller eftertraktade. Den så kallade ”skönhetsmyten” utgår från beteende och inte efter utseende. Det vill säga att det är egenskaperna som styr och tillskriver en kvinna hennes skönhet.³⁵ Det handlar mer om olika perspektiv och synsätt gällande skönhet och utseende där det idag ligger betydande mer fokus på yttre attribut än inre.

Detta ambivalenta förhållningssätt till skönhet är något som ibland många gånger kan vara komplicerat att förstå. Bilden av kvinnan är många gånger alldeles för stereotypisk vilket har fått som negativ följd att kvinnor i flera avseenden enbart känner en förankring i att bli bekräftade och synliggjorda i förhållande till hur hon ser ut och hur vacker hon är.³⁶

Skönhetsmyten har på ett eller annat sätt genom årtionden fungerat som ett konkurrensmedel kvinnor emellan. Den har i mångt och mycket fått kvinnor att tillskriva varandra negativa egenskaper och fått kvinnor att misstro varandra. Kvinnors egna identiteter har blivit tätt sammankopplade med skönhet. Kvinnan som person definieras på basis av skönhet vilket har resulterat i att kvinnor strävar efter att få någon form av bekräftelse av andra.³⁷ Vår skönhetsideologi är i mångt och mycket en blandning av kristendomens kroppsförnekade kultur och grekernas syn på kroppen som något gudomligt³⁸.

Under senare årtionden har kvinnor kommit att erhålla en allt starkare betydelse på genom en utökad andel på arbetsmarknaden vilket i sin tur har kommit att innebära att betydelsen av skönhet fått en allt viktigare betydelse. Denna fixering av skönhet blev en reaktion på kvinnans alltmer större synlighet inom arbetslivet. Desto närmre som en kvinna kommer maktens centrum desto större fysisk insikt om utseendets betydelse med större uppoffringar tvingas kvinnorna att göra.³⁹

Naomi Wolf tar i sin bok, *Skönhetsmyten*, upp en rad olika fördomar vad rör just kvinnors förhållande till skönhet. Hon skriver bland annat att; kvinnor enbart kan bli synliga om de är vackra och att kvinnor som är professionellt duktiga inom sitt yrke samt är vackra aldrig erhåller någon som helst beröm för sin kompetens utan enbart uppmärksammas för sin skönhets skull. Naomi Wolf skriver dessutom att kvinnor som tycks sakna ”skönhet” men innehar den rätta professionella kompetensen i yrket inte alls får någon som helst

³⁵ Wolf, *Skönhetsmyten*, 1992 s. 12

³⁶ Wolf, *Skönhetsmyten*, 1992 s. 16

³⁷ Wolf, *Skönhetsmyten*, 1992 s. 12

³⁸ Crona-Leandoer, *Bakom Spegeln*, 1991 s. 34

³⁹ Wolf, *Skönhetsmyten*, 1992 s. 26

uppskattning eller beröm. Detta tycks enbart beror på att den kvinnan inte är ”synlig” nog för att kunna få någon uppmärksamhet.⁴⁰

Ambivalensen gällande kvinnors förhållande till sitt eget utseende kan ge än mer långtgående effekter inom arbetslivet. Det kan exempelvis få den ”vackra” kvinnan att fundera över huruvida hennes karriärframgång enbart beror på hennes yttre egenskaper samt få den ”fula” kvinnan att nedvärdera sig själv.⁴¹

Ju mer självständig en kvinna är desto mer krav läggs på att hon skall se attraktiv ut. Det är i grunden den alltmer tilltagande skönhetsfixeringen som underminerar kvinnors ställning i samhället. I takt med att kvinnor har blivit alltmer självförsörjande och anskaffat sig mer makt desto mer intensivt förs budskapet ut att kvinnor i första hand bör vara vackra⁴². Det handlar alltså mer om att minimera kvinnors eget inflytande och maktposition. Kulturen vill oftast få oss att tänka i banor som att en kvinna på intet vis kan vara både vacker och intelligent⁴³. Detta kommer sig ofta av att kvinnor bedöms i allt högre grad i förhållande till männen gällande deras utseende⁴⁴.

Vad är det då som gör att vi kvinnor tycks tråna efter skönhet i allt större utsträckning än att uppnå rent av andra mer väsentliga ting? Författaren Åsa Crona-Leandoer hävdar i sin bok, *Bakom Spegeln*, att utseendet i mångt och mycket är fastställt av samhället. Det finns med andra ord en rad olika lagar och regler som föreskriver hur en kvinna borde se ut vilket sedan alltmer kommer att prägla en kvinnas egen syn på hur hon själv ska se ut.⁴⁵

Det förhåller sig även på det viset att den kvinnliga skönheten är så välförknippad med kvinnans egen identitetsförstärkning⁴⁶. ”Kvinnor bygger ofta sin egen identitet kring sitt eget utseende”⁴⁷; Kvinnor känner sig i allt större utsträckning än män sig hotade av andra kvinnor som anses vara vackrare än dem. Det är bara en kvinna som kan låta en hel dag bli förstörd bara för att hon har valt att sätta på sig ett plagg som inte längre känns bekvämt.⁴⁸ Detta är i grunden ganska enkelt att förstå i och med att man genom skönhet kan uppnå en uppmärksamhet som resulterar i bekräftelse att vara synlig och speciell⁴⁹.

I boken *Bimbobakslaget* skriver författarna Kristina Thulin och Jenny Östergren bland annat om att det finns en rad fördomar och förutfattade meningar om kvinnor som se bra ut. Orsakerna till dessa kan vara många men beror nog till allra största del på att det idag råder en stor utseendefixering vilket i sin tur resulterar i en allmän avundsjuka. Många tycks ha den föreställningen att en kvinna som ser bra ut har fler fördelar och kan ha betydligt lättare att få ett jobb trots att de kanske i grund och botten är mindre kompetenta i förhållande till en mindre ”snygg” kvinna.⁵⁰

⁴⁰ Wolf, *Skönhetsmyten*, 1992 s. 33

⁴¹ Wolf, *Skönhetsmyten*, 1992 s. 50

⁴² Thulin och Östergren, *X-märkt+Bimbobakslaget*, 2004 s. 12

⁴³ Wolf, *Skönhetsmyten*, 1992 s. 58

⁴⁴ Björk, *Under det rosa täcket*, 1996 s. 107

⁴⁵ Crona-Leandoer, *Bakom Spegeln*, 1991 s. 29

⁴⁶ Crona-Leandoer, *Bakom Spegeln*, 1991 s. 163

⁴⁷ Crona-Leandoer, *Bakom Spegeln*, 1991 s. 121

⁴⁸ Crona-Leandoer, *Bakom Spegeln*, 1991 s. 121

⁴⁹ Crona-Leandoer, *Bakom Spegeln*, 1991 s. 162

⁵⁰ Thulin och Östergren, *Bimbobakslaget*, 2002 s. 171

Susanne Ljung skriver i sin bok, *Susanna Ljungs stora bok om skönhet*, att det blir allt väsentligare och än mer nödvändigt att lägga vikt vid hur man som individ väljer att se ut⁵¹.

Idag är det ytterst få kvinnor som helt vågar stå emot de skönhetsideal som finns, det har nästintill kommit att blivit helt förbjudet att som kvinna inte vara intresserad av att se bra ut.⁵²

3.2 Kvinnor, avundsjuka och fördomar

Kvinnor, och avundsjuka i förhållande till andra kvinnor, yttrar sig vanligtvis genom att visa olika känslor av missunnsamhet och destruktivitet. Vanligtvis bottnar detta i något långt mer inneboende känsla av att man kanske själv hade önskat att man kunde vara så där stark som den där andra kvinnan tycks vara.

Det handlar alltså mer om ens egna tankar och förhoppningar som man har för sig själv och ens egna drömmar om att lyckas med saker och ting. Den andra kvinnan ses med andra ord med förakt och blida ögon bara för att hon minsann har lyckats med vad hon bestämde sig för att göra.⁵³

Kvinnor har betydligt lättare att uppmuntra en man som sticker ut till skillnad från hur kvinnor har en envis benägenhet att hela tiden sätta krokben för varandra⁵⁴. Det har mer än väl visat sig att konkurrens hör väl samman med kvinnors egna relationer till varandra⁵⁵.

Rent generellt har det visat sig att kvinnor i allt lägre utsträckning jämfört i förhållande till män inte unnar andra kvinnor framgång inom exempelvis arbetslivet och att det finns en föreställning om att en del kvinnor enbart kan ha uppnått en viss position på andra sätt än genom sina egna kvalifikationer.⁵⁶

3.3 Vikten av att synas

Författaren Lars Einar Engström skriver i sin bok, *Sexistens karriärbok för unga kvinnor*, att kvinnor som väljer att göra karriär måste arbeta mycket hårdare för att bevisa att det är smarta och kunniga. Han understryker att kvinnor hela tiden måste kämpa för att bevisa att de är minst lika kompetenta som männen, om inte rent av bättre. Han anser att detta resulterar i att kvinnor helt enkelt måste se till att synas mera, de måste med andra ord mer aktivt se till att profilera sig själva mycket mer i förhållande till männen.⁵⁷

Det ligger med andra ord ett större krav på kvinnor gällande utseende och detta resulterar i att ”en kvinna måste vara duktigare än män”⁵⁸. Flera studier gör gällande att män har

⁵¹ Ljung, *Susanne Ljungs stora bok om skönhet*, 2002 s. 24

⁵² Thulin och Östergren, *X-märkt+Bimbobakslaget*, 2004 s. 12

⁵³ Orbach och Eichenbaum, *Kvinnor emellan*, 1989 s. 83

⁵⁴ Jekander och Brandelius, *Med List & Lust*, 2005 s. 172

⁵⁵ Orbach och Eichenbaum, *Kvinnor emellan*, 1989 s. 98

⁵⁶ Thulin och Östergren, *X-märkt+Bimbobakslaget*, 2004 s. 35

⁵⁷ Engström, *Sexistens Karriärbok för unga kvinnor*, 2007 s. 32

⁵⁸ Engström, *Sexistens Karriärbok för unga kvinnor*, 2007 s. 31

betydligt bättre självförtroende än kvinnor. Män överskattar oftast sin egen förmåga medan kvinnor å andra sidan är mer realistiska och underskattar sig själva i allt större utsträckning.⁵⁹

Liza Marklund skriver i boken, *Det finns en särskild plats i helvetet för kvinnor som inte hjälper varandra*, att man som kvinnlig chef är betydligt mer ”synlig” än vad en man någonsin är. Som kvinnlig chef är det nödvändigt att hela tiden se till att inte göra några som helst misstag och se till att följa alla regler och riktlinjer betydligt mer noggrant än vad en manlig chef skulle behöva göra.⁶⁰ En kvinna kan aldrig till skillnad från männen bara ha benämningen smart, långsam eller atletisk utan blir hela tiden definierad på premisser av sitt kön⁶¹.

Liza Marklund hävdar att kvinnor till allra största del har uppfostrats ”till att inte ta plats, att inte tro att du kan, att inte ens vilja”⁶². Denna tro har i mångt och mycket helt kommit att hämma kvinnors sökande efter egen identitet. Som kvinna är det ytterst viktigt att inte sticka ut för mycket i klädväg då detta kan komma att inverka negativt på dig rent karriärmässigt⁶³.

Hur du ser ut spelar roll utan att det för den skull betyder att du måste vara ” snygg” som en fotomodell för att bli framgångsrik inom arbetslivet. Studier har visat att ” snygga” människor har en klar fördel vid anställningsintervjuer men det kan även vara en nackdel att se för bra ut. Som kvinna kan det innebära att du får kämpa för att bevisa att du är kompetent för jobbet.⁶⁴

Redan Simone De Beauvoir underströk betydelsen av att som kvinna skall kunna ge uttryck åt sig själv och sin egen subjektivitet med hjälp av sin kropp⁶⁵. Det är angeläget att betona vikten av att kroppen på intet vis skall vara ett fängelse utan att den i grunden skall fungera som en tillgång för den enskilda individen i samhället⁶⁶. Dessvärre kan detta innebära att en kvinna som har en feminin kropp tyvärr kan få problem med att inte bli tagen på allvar⁶⁷.

Det är alltid viktigt att tänka på sin image då vikten av att klä sig ”rätt” är mer aktuellt idag än någonsin. Att vara ”fel klädd” kan få allvarliga konsekvenser såsom att man till exempel inte blir tagen på allvar. Vad som gäller i klädväg skiljer sig från olika länder och från bransch till bransch. Trots detta är det möjligt att läsa av vad som är acceptabelt på arbetsplatsen genom att studera vad de anställda har på sig och hur de ser ut.⁶⁸ Det är oerhört viktigt att känna till de klädkoder som gäller för respektive företag och bransch för att kunna få grupptillhörighet men det är även väsentligt att man får en möjlighet till att visa vem man själv är.⁶⁹

De allra flesta branscher och verksamheter har med andra ord en helt egen kultur vad gäller klädsel⁷⁰. Som tumregel kan man säga att det är betydligt bättre att vara uppklädd än att vara nerklädd⁷¹. Dessutom är det ytterst vanligt att jeans helt är olämpligt plagg att ha på sig på

⁵⁹ Austin, *Åtta vägar till kvinnlig framgång*, 2002 s. 66

⁶⁰ Marklund och Snickare, *Det finns en särskild plats i helvetet för kvinnor som inte hjälper varandra*, 2005 s. 83

⁶¹ Marklund och Snickare, *Det finns en särskild plats i helvetet för kvinnor som inte hjälper varandra*, 2005s.109

⁶² Marklund och Snickare, *Det finns en särskild plats i helvetet för kvinnor som inte hjälper varandra*, 2005s.120

⁶³ Marklund och Snickare, *Det finns en särskild plats i helvetet för kvinnor som inte hjälper varandra*, 2005s.120

⁶⁴ Engström, *Sexistens Karriärbok för unga kvinnor*, 2007 s. 46

⁶⁵ Ljung, *Susanne Ljungs stora bok om skönhet*, 2002 s. 21

⁶⁶ Elvin-Nowak och Thomsson, *Att göra kön*, 2003 s 244

⁶⁷ Elvin-Nowak och Thomsson, *Att göra kön*, 2003 s 195

⁶⁸ Engström, *Sexistens Karriärbok för unga kvinnor*, 2007 s. 42ff

⁶⁹ Elvin-Nowak och Thomsson, *Att göra kön*, 2003 s 198

⁷⁰ Engström, *Sexistens Karriärbok för unga kvinnor*, 2007 s. 70

⁷¹ Engström, *Sexistens Karriärbok för unga kvinnor*, 2007 s. 42ff

jobbet, i alla fall om man skall göra karriär⁷². Dock är det viktigt att man som anställd inte helt ser till att tappa sin egen stil och personlighet. Rådet är att hela tiden se till att vara sig själv och köra sitt eget race. Med andra ord ska man som anställd inte anpassa sig till den grad så att man tappar bort sig själv och sin egen identitet.⁷³

3.4 Kvinnlighet som maktfaktor

I boken, *Att göra kön*, skriver författarna Ylva Elvin-Nowak och Helene Thomsson om hur kvinnlighet skapas i mötet med det andra könet. Författarna har gjort diverse olika studier och iakttagelser i hur kvinnor förhåller till sin egen kvinnlighet och hur det kan yttra sig. De upptäckte till exempel att kvinnor vill kunna få visa upp sin kvinnliga sida utan att för den skull bli dömda för hur de väljer att se ut. De kvinnor som författarna valde att studera visade mer än gärna upp en rad kvinnliga attribut, såsom att ha ”sexig” klädsel, samtidigt som alla kvinnorna var mer än noga med att betona att kvinnligheten sitter i själen. Denna motsägelse anser författarna ligga i att det finns en rad olika föreställningar och förväntningar om hur en kvinna skall se ut.⁷⁴

Det kan även vara så att det som många kvinnor kallar kvinnlighet i mångt och mycket kan vara en väsentlig del av ens jobb. Denna typ av kvinnlighet förmedlas med kroppen vilket resulterar i att det inte är personen eller den enskilda individens kompetens som hamnar i blickfånget utan utseendet.⁷⁵

Idag är det mer än tillåtet att som kvinna spela på sitt eget utseende och många gånger manas kvinnor rent av till att ”bejaka sin kvinnlighet”.⁷⁶ Numera förmedlas inte längre kvinnlighet enbart som ett medel för att kunna göra sig till för att behaga utan kvinnlighet idag har mer kommit att vara ett starkt maktmedel⁷⁷.

3.5 Begreppet estetisk kompetens

Estetisk kompetens är ett relativt nytt begrepp som främst handlar om den egna individens framtoning när det gäller exempelvis kläder, frisyrier och makeup⁷⁸. Henrietta Huzell, som är doktorand i arbetsvetenskap på Karlstad universitet, håller för närvarande på och bedriver en undersökning i just fenomenet estetisk kompetens och hon understryker att detta begrepp i grunden mer handlar om att ”se trevlig ut”⁷⁹.

Henrietta Huzell är tveksam till det faktum att allt fler människor idag är så måna om att bygga upp sitt eget så kallade varumärke. Hon är av den uppfattningen att arbetsgivare istället vill ha en medarbetare som smälter in och blir en av gänget istället för att ta upp för mycket egen plats.⁸⁰

⁷² Engström, *Sexistens Karriärbok för unga kvinnor*, 2007 s. 70

⁷³ Engström, *Sexistens Karriärbok för unga kvinnor*, 2007 s. 46

⁷⁴ Elvin-Nowak och Thomsson, *Att göra kön*, 2003 s 24

⁷⁵ Elvin-Nowak och Thomsson, *Att göra kön*, 2003 s 196

⁷⁶ Thulin och Östergren, *X-märkt+Bimbobakslaget*, 2004 s. 13

⁷⁷ Crona-Leandoer, *Bakom Spegeln*, 1991 s. 102

⁷⁸ http://www.forskning.se/servlet/GetDoc?meta_id=86271, hämtat 2007-10-08 kl.10:02

⁷⁹ <http://di.se/Avdelningar/Atricle=2005/11/15/164927&type=art>, hämtat 2007-10-09 kl. 13:59

⁸⁰ <http://di.se/Avdelningar/Atricle=2005/11/15/164927&type=art>, hämtat 2007-10-09 kl. 13:59

En förstudie inom ämnet estetisk kompetens har redan visat att exempelvis svenska arbetsgivare anser att de lägger stor vikt vid hur man som person väljer att se ut⁸¹. Problemet gäller just att avgöra vem det är som är snygg och detta är såklart inte helt enkelt. Vad som däremot har visat sig är att man som kvinna inte får vara hur snygg som helst då detta i grunden kan ha negativ effekt på hennes vidare karriärmöjligheter.⁸²

Här nedan följer några exempel på vad som kan tänkas ingå inom begreppet estetisk kompetens⁸³:

- Klädkod – är du rätt klädd för jobbet?
- Frisyr – se till att inte vara alltför extrem
- Märken – hur pass medveten är du?
- Trendig – har du koll på vad som är inne eller ute?
- Smink – kan du lägga en bra makeup?
- Vikt – ser du till att ta hand om din kropp?
- Lukt – har du fräsch andedräkt och luktar gott?

Det är med andra ord väsentligt att vara noga med sin egen förpackning inom yrkeslivet och kanske än mer viktigt om man vill göra karriär.⁸⁴ Att det är viktigt hur man väljer att se ut det är således ingen direkt nyhet men detta begrepp, estetisk kompetens signalerar ökad betydelse av att man som individ ser till att lägga allt större fokus på sitt utseende.

Den allra främsta ambivalensen kring utseende inom arbetslivet handlar mer om att vara snygg men inte *för* snygg. Denna balansgång gällande utseende är väsentlig att understryka vikten av. Man bör ha i åtanke att utseendet mycket väl kan vara en fördel men den kan samtidigt vara en ren och skär nackdel och det är denna balansgång som är ytterst knivig, men ack så grundläggande, att klara av.

⁸¹ http://www.campus.se/camp_artID=1358, hämtat 2007-10-10 kl. 10:09

⁸² <http://www.dn.se/Dnet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=438611>, hämtat 2007-10-09 kl. 20:38

⁸³ <http://ekonominyheterna.se/va/magasin/2007/16/dress-for-success/index.xml>, hämtat 2007-10-09 kl. 17:57

⁸⁴ <http://di.se/Avdelningar/Article=2005/11/15/164927&type=art>, hämtat 2007-10-09 kl. 13:59

4. Empiri

Här nedan har jag valt att redogöra för mitt samlade empiriska material. Jag har låtit sammanställningarna från de diverse olika intervjuerna ligga som underlag för det totala informationsflödet.

4.1 Respondenternas förhållande till skönhet

För Eva är utseende något viktigt och det betyder mycket för henne på ett personligt plan. Hon säger själv att *”det är trevligt att se vackra människor”* och betonade att *”skönhet då aldrig kan vara riktigt fel”*. Eva anser att det i grund om botten handlar om att *”man ska anstränga sig lite granna för att visa att jag minsann respekterar andra”*. Eva menade att hennes egen skönhet och utseendefixering är *”ett sätt att visa andra att jag minsann bryr mig om hur jag ser ut”*.⁸⁵

Jill anser att det nog ligger betydligt högre krav på hur kvinnor ska se ut i jämförelse med män, *”detta matas vi med dagligen antingen genom tv eller genom tidningar, olika skönhetsideal finns hela tiden väldigt närvarande för oss kvinnor och visst kan man känna av en viss press i att se ut på ett visst sätt”*.⁸⁶

Karin hävdade att hon *”mår bättre och känner sig mer överrens med sig själv”* när hon klär upp sig och ser bra ut. Hon poängterade ett flertal gånger under själva intervjun att utseendet förstärker den egna självkänslan; *”jag ser det som en förlängning av min egen självkänsla”*. Hon anser vidare att utseendet i mångt och mycket kan *”hjälpa en att rent utav få ett bättre självförtroende”*.⁸⁷

Karin menar även att utseendet hör ihop med den egna identiteten och att det är samspelet dessa emellan som genererar ett bra självförtroende och självkänsla.⁸⁸ För Anna är det likadant. Hennes utseende är också mycket väl förknippat med hennes egen identitet. Hon poängterade att *”det är viktigt att kunna få klä sig som man själv vill och se ut som jag själv önskar”*.⁸⁹

För Marie är utseendet på det personliga planet viktigt och menar att; *”jag är nog ganska så fåfäng av mig”*. Hon betonar att skönhet och utseende mer handlar om att *”må bra och att vara nöjd med sig själv”*. Marie känner definitivt att hon till allra största del kan *”få vara sig själv på jobbet”* och understryker att hon *”kan förmedla mycket av sig själv och sin egen identitet på jobbet”*.⁹⁰

Även Eva betonar vikten av att kunna få förmedla sin egen identitet på jobbet; Eva anser att *”mycket av den egna identiteten sitter i ens kläder”* och därför menar hon att det är mycket viktigt att man i grund och botten *”fullt ut kan få känna att man är sig själv på jobbet”*.⁹¹

⁸⁵ Intervju med Eva, 2007-11-13

⁸⁶ Intervju med Jill, 2007-11-07

⁸⁷ Intervju med Karin, 2007-11-02

⁸⁸ Intervju med Karin, 2007-11-02

⁸⁹ Intervju med Anna, 2007-11-08

⁹⁰ Intervju med Marie, 2007-11-14

⁹¹ Intervju med Eva, 2007-11-13

Jill framhåller mera vikten av att hon själv väljer att se ut på ett visst sätt enbart för sin egen skull, ”för mig är mitt utseende en del av min personlighet och därför är det även viktigt att jag får se ut som jag vill för att kunna vara bekväm i min egen roll”.⁹² Även Anna tycker att utseende är viktigt; ”det gör mycket hur man känner och hur man mår”. Hon anser att ”utseendet hjälper för att man skall må bra” och känner att hennes eget utseende går väl ihop med den egna identiteten samt med hennes yrkesroll.⁹³

Karin menar även att hon ibland kan få igenom vissa saker enbart på grund av att hon kanske syns mer än andra. Hon känner själv att det i mångt och mycket skulle vara direkt missgynnande för henne som person om hon skulle välja att se ut på ett annat sätt.⁹⁴

Isabell anser att utseendet spelar en avgörande roll när det gäller ”hur man vill bli uppfattad”, hon understryker vikten av att ”det är du själv som genom ditt eget utseende väljer hur du vill att folk ska bemöta dig”. Hon anser att det var ytterst viktigt att ”du som professionell yrkesindivid är medveten om att du sänder de signaler och budskap som du vill förmedla”. Dock tycker hon att ens eget utseende får ta plats men att man då även skall vara medveten om vilka konsekvenserna kan bli.⁹⁵

Att utseendet är viktigt tycker Ella var helt givet; ”vi lever ju i en värld där vi ständigt matas med en utseendefixering, antingen genom tv eller genom andra typer av media”. Ella anser att kraven mellan könen är ungefär likvärdiga men att kvinnor i grunden är ”mer genuint intresserade av mode och skönhet”.⁹⁶

Marie anser att det ligger betydligt större krav på kvinnor i förhållande till män när det kommer till att tänka på hur man väljer att se ut på jobbet; ”jag tror att det generellt ligger en förväntan på kvinnor gällande utseende, vi kvinnor förväntas med andra ord att lägga större fokus på vårt eget utseende än vad män gör”. Hon är även av den uppfattningen att denna förväntan fanns överallt oavsett yrke eller genre.⁹⁷

4.2 Respondenterna angående kvinnor, avundsjuka och fördomar

Jill har fått en hel del kommentarer gällande sitt utseende och sin klädsel, ”folk reagerar och uttalar sig hela tiden gällande hur man ser ut, vissa gånger positivt men ibland även negativa lite mer syrliga kommentarer”. De allra flesta negativa kommentarerna visar sig i huvudsak komma från andra kvinnor medan männen å andra sidan är betydligt mer sparsamma med vad de tycker och tänker gällande ens utseende.⁹⁸

Exempelvis var det ett flertal kvinnor på arbetsplatsen som fällde en del kommentarer när hon nyligen hade färgat håret, bland annat ”kom det fram personer som jag aldrig tidigare ens blivit presenterade för, det kändes jättekonstigt att en del av kvinnorna kom fram och sa saker till mig gällande mitt utseende trots att jag aldrig tidigare ens har pratat med dem.”⁹⁹

⁹² Intervju med Jill, 2007-11-07

⁹³ Intervju med Anna, 2007-11-08

⁹⁴ Intervju med Karin, 2007-11-02

⁹⁵ Intervju med Isabelle, 2007-11-09

⁹⁶ Intervju med Ella, 2007-11-12

⁹⁷ Intervju med Marie, 2007-11-14

⁹⁸ Intervju med Jill, 2007-11-07

⁹⁹ Intervju med Jill, 2007-11-07

Jill känner att det var smått bisarrt att kvinnorna på hennes jobb mer brydde sig i hur hon valde att se ut än vad hon egentligen gjorde för arbetsuppgifter. *”Det kändes liksom konstigt att få uppmärksamhet gällande mitt val av hårfärg, dessa kvinnor skulle liksom aldrig ge mig en kommentar gällande mitt arbete”*.¹⁰⁰

Eva nämner ett flertal gånger under intervjun det faktum att det kan *”sticka i ögonen”* på andra om man helt enkelt bryr sig för mycket om sitt utseende. Eva menar att det finns en klar utpräglad jantelag gällande utseende; *”vem tror du att du är”*. Hon säger att det finns en slags hotbild gällande en person som *”eventuellt både är snygg och smart”*. Hon anser att detta vanligtvis bottnar i en egen orättvisa som yttrar sig i avundsjuka; *”tänk att den kvinnan har allt som kanske jag också vill ha, hon har ju både utseendet och intelligensen”*.¹⁰¹

Jill är av den uppfattningen att många av kvinnorna på hennes arbetsplats nog upplever henne som *”ett hot eller något, vad vet jag, kanske har de något emot att jag är ung och har ett annat förhållningssätt till saker och ting.”* Hon menar att ens utseende nog kan ligga en till last, *”man skall kanske inte vara för snygg för många gånger kan det nog sända ut fler signaler”*.¹⁰² Detta stämmer väl med vad Ella nämner. Hon säger bland annat att *”som kvinna så kan jag ana att det oftast ligger en negativitet bakom de ord och kommentarer som jag ibland får, på något sätt känns det nästan som om vi kvinnor inte unnar andra kvinnor att vara vackra”*.¹⁰³

Karin anser att det visst finns fördomar gentemot vackra kvinnor och att som hon själv valde att uttrycka det; *”visst kan det ligga en nackdel i att man som snygg kvinna måste behöva bevisa att man både kan vara snygg och intelligent”*. Karin uttryckte det än mer beskrivande på följande vis: *”det gäller att modifiera lite hur man ska se ut beroende på vem som man har för avsikt att träffa, om jag till exempel skall prata inför en samling doktorer så väljer jag kanske inte urringat och kort kjol, inte för att jag kanske skulle ha valt det i andra avseenden. Vad jag menar är, att jag vill att läkarna skall lyssna till vad jag har att säga och inte bli distraherade genom exempelvis mitt klädval eller annat. Många gånger är det tyvärr så att det gäller att klä sig rätt för att helt enkelt bli tagen på allvar”*. Karin anser att det är den så kallade *”gyllene medelvägen”* som skall råda; *”det gäller att anpassa sig utan att för den skull förlora sig själv på vägen”*.¹⁰⁴

Även Isabelle anser att det absolut finns en högre förväntan i hur kvinnor ska se ut i jämförelse med män; *”hela samhället i stort tycker jag förmedlar att kvinnor överlag förväntas vara mer genomtänkta gällande sitt yttre, för män däremot är det betydligt mer ursäktande att inte alltid behöva se så bra ut”*. Isabelle tycker att det fanns en *”mer inneboende förväntan gällande kvinnors utseende jämfört med männens”*.¹⁰⁵

Jill var noga med att poängtera att ens utseende i hög grad kan vara en ren och skär nackdel då *”man som snygg kanske hela tiden måste motbevisa att man både kan vara snygg och smart. Jag kan personligen känna att jag måste jobba mycket hårdare för att bevisa att jag visst är kompetent nog för mitt jobb på grund av att jag ser ut på ett visst sätt”*. Jill är av den

¹⁰⁰ Intervju med Jill, 2007-11-07

¹⁰¹ Intervju med Eva, 2007-11-13

¹⁰² Intervju med Jill, 2007-11-07

¹⁰³ Intervju med Ella, 2007-11-12

¹⁰⁴ Intervju med Karin, 2007-11-02

¹⁰⁵ Intervju med Isabelle, 2007-11-09

uppfattningen att det i grunden är ett samhällsfenomen som ligger bakom myten om att den vackra kvinnan inte samtidigt kan vara smart.¹⁰⁶

Marie tror även hon att det definitivt finns en rad med olika fördomar gentemot vackra kvinnor; ”jag tror till exempel att kvinnor som innehar någon form av chefsbefattning får jobba mycket hårdare och visa sig ännu duktigare bara för att överhuvudtaget bli accepterad”.¹⁰⁷

4.3 Respondenterna angående vikten av att synas

Karin är av den uppfattningen att kvinnor med all säkerhet har mer krav på sig gällande hur det är acceptabelt att se ut. Hon vidhåller det faktum att ”en karl får ju nästan se ut hur som helst”. Hon anser att detta nog främst är ett generellt samhällsfenomen som rör kvinnors och mäns attityder till utseende.¹⁰⁸

Eva tycker verkligen att det finns en rad med fördomar gällande attraktiva kvinnor; ”personligen kan jag känna att ens utseende ibland kan göra det svårare, det kan helt enkelt göra det besvärligare för mig att bevisa för omvärlden att jag är både kunnig och kompetent”. Hon anser att ”folk i allmänhet har väldigt svårt att ta snygga människor”. Eva menar att detta i grunden till allra största del beror på ”att man helt enkelt inte får vara för yttlig, det är med andra ord fullt att visa att man bryr sig för mycket om sitt eget utseende”.¹⁰⁹

Ella var mer än väl medveten om att det kan finnas ett problem som har att göra med att se för bra ut på jobbet. Hon säger bland annat att hon själv har en hel del med förutfattade meningar och fördomar om hur smarta snygga kvinnor verkligen är; ”nog kan jag många gånger komma på mig själv med att tycka att vissa kvinnor kanske är lite mindre smarta bara för att de ser bra ut fast det säkerligen inte behöver vara så”.¹¹⁰

Men i slutändan så tror ändå Ella att vackra människor har en klar fördel på arbetsplatsen just för att ”de blir sedda och uppmärksammade” även om de som Ella säger ”kanske blir uppmärksammade av fel anledningar så blir du ju även sedda”. Hon är av den åsikten att det i grunden kan löna sig att lägga ner lite extra tid och energi på sitt eget utseende; ”jag tror, tyvärr måste jag nog säga, att det kan nog kan löna sig att vara snygg. Exempelvis så tror jag definitivt att en snygg kvinna kan ha lättare att få ett jobb än vad en lite mindre fin, kanske rent av tråkigare, kvinna kan.”¹¹¹

Marie känner personligen att ”klädsel är viktigt” och att det ”alltid kan vara en fördel att se bra ut”. Hon betonade även vikten av att; ”folk ser ju helt enkelt till utseendet, folk ser ju vad ögat ser och detta påverkar såklart folks uppfattningar”.¹¹² Jill känner på ett liknade vis och anser att ”första intrycket är allt” och att det i viss mån kan vara helt avgörande att anpassa sitt utseende till den arbetsmiljö som man befinner sig i.¹¹³ Jill är noga med att betona ett

¹⁰⁶ Intervju med Jill, 2007-11-07

¹⁰⁷ Intervju med Marie, 2007-11-14

¹⁰⁸ Intervju med Karin, 2007-11-02

¹⁰⁹ Intervju med Eva, 2007-11-13

¹¹⁰ Intervju med Ella, 2007-11-12

¹¹¹ Intervju med Ella, 2007-11-12

¹¹² Intervju med Marie, 2007-11-14

¹¹³ Intervju med Jill, 2007-11-07

flertal gånger under intervjuens gång att det i grunden handlar om *”frihet under ansvar”* när det kommer till hur man väljer att se ut på jobbet. Hon har själv många gånger känt sig fel klädd på jobbet vilket hon hävdar har lett till en känsla av utanförskap; *”kläder kan ge fel signaler och intryck, jag till exempel är en typisk jeanstjej och när jag har på mig jeans kan det uppfattas som alltför ledigt och ungdomligt plagg vilket många gånger har fått som följd att jag inte direkt blir tagen på allvar”*. Denna känsla av utanförskap och att inte riktigt ”passa in” samt att inte bli ”tagen på allvar” var något som Jill känner mycket starkt för.¹¹⁴

Anna betonar vikten av att just synas, *”det är aldrig fel att dra nytta av sitt utseende, ens utseende kan man helt enkelt nyttja till sin egen vinnande fördel”*. Hon anser att det i grunden har att göra med kvinnlig list och att det är *”du själv som bestämmer vad du vill förmedla och att det är du själv som har makten till att förändra”*.¹¹⁵

Anna har själv vid flera tillfällen kunnat känna att hon ett många gånger hade använt sitt eget utseende till att nå fördelar inom arbetslivet, *”visst har jag känt att jag nog många gånger har fått ett jobb enbart på grund av mitt utseende, speciellt kännbart var det nog när jag arbetade utomlands då kunde jag många gånger känna att jag enbart fick jobbet för att jag var ung blond svensk tjej”*.¹¹⁶

Karin är noga med att understryka att ens utseende inte får gå till någon överdrift, *”det får inte ta upp för mycket plats så att det blir för självcentrerat, det ska vara en förlängning av den egna identiteten och detta får inte komma att gå utöver sin egen yrkesprofession”*. Hon anser vidare att *”utseendet som sagt inte får gå till någon överdrift utan skall verka harmoniskt överrensstämmande med den egna personligheten i övrigt”*. Karin har många gånger känt att hon genom sitt utseende måste kompensera och överprestera genom att bevisa att hon är mer än bara ett skal.¹¹⁷

Isabelle menar att *”det är upp till varje person själv att se till hur han eller hon vill bli uppfattad”*. Hon anser att det ibland kan uppfattas mycket *”stötande och nonchalant”* att inte ta hänsyn till vad den rådande arbetsmiljön kräver av dig som anställd, *”att inte anpassa sig till exempelvis en gällande klädkodex är direkt hänsynslöst och om man har en attityd som signalerar, att jag skall minsann kunna klä mig hur jag vill, så tycker jag att man då ska medveten om konsekvenserna”*. Hon är noga med att betona vikten av att *”när du är i ditt yrke så är du i din professionella yrkesroll och att det är viktigt att inte ta det så personligt om ett visst yrke exempelvis kräver att du inte får vara så hårt sminkad”*.¹¹⁸

Eva påpekar att *”det är oerhört viktigt för mig att jag får vara den som jag är och att jag samtidigt kan få klä mig som jag själv önskar och vill”*. Dock reserverar hon sig lite granna gällande hur pass snygg man verkligen får vara på jobbet; *”jag tycker nog inte att man skall vara för snygg, kanske att man skall tona ner sin egen stil lite granna för att kunna anpassa sig bättre till den rådande arbetsmiljön”*. Hon menar även att *”utseendet ibland även kan vara hämmande om det helt enkelt tar överhand”*. Eva understryker att *”vara lagom attraktivt är*

¹¹⁴ Intervju med Jill, 2007-11-07

¹¹⁵ Intervju med Anna, 2007-11-08

¹¹⁶ Intervju med Anna, 2007-11-08

¹¹⁷ Intervju med Karin, 2007-11-02

¹¹⁸ Intervju med Isabelle, 2007-11-09

nog bäst i alla fall". Men i grund och botten tycker hon att *"ens eget utseende nog får ta en ganska stor plats"*.¹¹⁹

Anna anser att det i grund och botten mer handlar om att känna sig bekväm i sin roll som man har på jobbet och där fyller ens klädval avgörande funktion.¹²⁰

Marie tycker definitivt att man skall kunna ställa vissa krav på hur man som företag vill att de anställda skall se ut; *"jag tycker absolut att det spelar roll, jobbar man på bank så är det viktigt att inge ett visst förtroende både bland kunder och bland medarbetare och då kan man liksom inte se ut hur som helst"*. Hon är noga med att understryka just det faktum att *"det får till exempel inte vara fokus fel på saker och ting. Jag tycker verkligen att man skall ha rätt att ha sin egen personlighet men samtidigt så måste man ta i beaktning att man faktiskt är på jobbet och där kanske inte riktigt allt kan få vara tillåtet"*.¹²¹

Dock är Marie ytterst noga med att betona det faktum att det skall finnas utrymme för olika typer av personligheter, *"för vi är ju alla väldigt olika"*, men att det samtidigt måste finnas ett tydligt regelverk för vad som är acceptabelt inom en viss specifik bransch". Marie pekar på just det faktum *"att vi som jobbar här på banken skall vara professionella ända ut i fingerspetsarna och att det då är extra viktigt att vi förmedlar denna bild av oss själva ut till kunderna"*. Men trots detta anser ändå Marie att utseendet *"visst får ta plats"* men att man samtidigt skall *"kunna anpassa sin klädsel efter vad som eftersträvas här på banken"*.¹²²

Ella är mycket noga med att poängtera genom hela intervjun framhålla vikten av att just få vara den man själv är; *"jag tycker att det är jätte viktigt att man får se ut och vara den som man själv är, hur jag ser ut har ju i grunden att göra med den jag är och skulle jag tvingas till att behöva tona ner min egen stil så betyder ju det att jag inte längre får vara den som jag själv är. Jag tycker att det skulle i princip vara skrämmande att folk idag inte kan acceptera att människor ser lite annorlunda ut. Det vore ju super tråkigt om vi alla skulle vara stöpta i samma form."* Ella är av den åsikten att man skall kunna utöva sin rätt till att få vara sin egen person på jobbet och tycker inte att man på något vis skall behöva *"gå ifrån den person som man själv är"*.¹²³

Karin är mycket skeptisk till gällande om hon skulle vara villig att förändra sitt eget utseende för sitt arbetes skull. Hon väljer att uttrycka sig på följande vis; *"visst skulle jag kunna tänka mig att tona ner det hela lite granna, men samtidigt så anser jag att hela min personlighet förstärks i och med att jag får se ut som jag vill"*. Karin anser att hennes utseende är väl förknippat med den egna identiteten och känner på grund av detta att det skulle kunna vara ett problem om hon inte fick se ut som hon själv önskade.¹²⁴

Isabelle är av en annan uppfattning, nämligen att den egna privata personliga rollen inte nödvändigtvis måste gå ihop med den roll som man har på jobbet. Hon ser inget problem i att kanske behöva *"tona ner"* sin egen personliga stil eller identitet på jobbet utan anser att *"detta enbart handlar om att kunna vara en professionell individ"*. Isabelle hävdar dock att hon *"trots allt kan vara sig själv genom sina egenskaper och inte hur jag väljer att se ut, jag*

¹¹⁹ Intervju med Eva, 2007-11-13

¹²⁰ Intervju med Anna, 2007-11-08

¹²¹ Intervju med Marie, 2007-11-14

¹²² Intervju med Marie, 2007-11-14

¹²³ Intervju med Ella, 2007-11-12

¹²⁴ Intervju med Karin, 2007-11-02

tycker att inte att man ska hänga upp sig så mycket på att få vara just jag på jobbet, i grund och botten så är jag på jobbet för att utföra ett jobb.”¹²⁵

Isabelle betonar genom hela intervjun att det är ”viktigt att man blir sedd för vad man kan och inte för hur man ser ut”. Hon är av den uppfattningen att utseendet absolut inte får ta fokus ifrån den reella väsentliga kompetensen; ”om jag skulle vara tvungen att ha på mig en viss uniform så skulle mina arbetskamrater med all sannolikhet inte alls uppfatta mig ett dugg annorlunda, mitt eget utseende har med min egen sinnesstämning att göra och det viktiga är att jag själv kan få den känslan”.¹²⁶

Isabelle menar att hennes självförtroende till viss del förstärks genom yttre attribut men att det till allra största del mer är ”en inneboende känsla, det viktiga är att jag är bekväm i mig själv och så länge jag är det så kan jag nästan sätta på mig vad som helst”. Hon anser att hon ”syns ändå genom sina egenskaper och att det i grund och botten handlar om att göra ett medvetet val”.¹²⁷

4.4 Respondenterna angående kvinnlighet som maktfaktor

Jill är noga med att understryka att ”om man skall vara snygg på jobbet så ska man nog inte se till att vara för kvinnlig, man ska nog passa sig för att flamsa och spela för mycket på sin kvinnlighet då detta kan uppfattas negativt och få effekter som att man inte blir tagen på allvar”. Hon har självt varit med om att vissa människor ”himmlar med ögonen” när man pratar bara kanske för att man ser ut på ett visst sätt.¹²⁸

Jill menar att det ibland kan vara påpassligt att man ser till att man ”backar lite” att man helt enkelt tar ett steg tillbaka och inte ”sticker ut” för mycket på jobbet. Jill betonar även att det hela tiden är en balansgång och återkommer ofta till att det i grund och botten handlar om ”frihet under ansvar”.¹²⁹

Jill förtydligar det faktum att man kanske ibland skulle behöva tona ner sin egen stil för att bli tagen på allvar vilket innebär att man nog bör se till att man klär sig på ett visst sätt. Hon säger till exempel att hon själv medvetet väljer att anpassa sig; ”För att bli respektfullt behandlad ser jag exempelvis till att jag inte bär för utmanande kläder eller att jag har för stora örhängen på mig då jag vill bli tagen på allvar”.¹³⁰

Anna menar att ”det är hårfint gällande att spela på sin kvinnliga charm och utnyttja sin list, till att bli bimboförklarad vilket i sig kan innebära att man underminera sig själv”¹³¹.

Isabelle är av den uppfattningen att en mindre attraktiv kvinna kanske i mångt och mycket dessvärre inte får den uppmärksamhet som hon förtjänar i jämförelse med en mer attraktiv kvinna. Isabelle var av den åsikten att vackra kvinnor ”ibland även kan ta fokus ifrån vad som egentligen är viktigt” vilket kan innebära att ”man inte direkt lyssnar på vad de säger”.

¹²⁵ Intervju med Isabelle, 2007-11-09

¹²⁶ Intervju med Isabelle, 2007-11-09

¹²⁷ Intervju med Isabelle, 2007-11-09

¹²⁸ Intervju med Jill, 2007-11-07

¹²⁹ Intervju med Jill, 2007-11-07

¹³⁰ Intervju med Jill, 2007-11-07

¹³¹ Intervju med Anna, 2007-11-08

Samtidigt menar hon även att *”vackra kvinnor kanske inte riktigt får samma chans utan att de måste jobba hårdare för att verkligen bevisa att de kan sitt jobb”*. Isabelle betonar att det *”många gånger kan finnas en hotbild kvinnor emellan i och med att en kvinna mer utgår från sig själv så kan hon vara mer benägen att se en konkurrent i en annan kvinna än vad till exempel en man skulle göra”*.¹³²

Karin anser att utseendet i mångt och mycket visst kan vara en maktfaktor men att det även kan komma att ligga en till last¹³³. Anna är istället av den bestämda uppfattningen att utseendet i mångt och mycket kan vara en betydande maktfaktor att räkna med, *”det är absolut lättare att få uppmärksamhet som kvinna”*. Samtidigt betonar hon vikten av att detta inte enbart är positivt; *”i och med att man får ögonen på sig så uppmärksammas även en del saker som man gjort som varit mindre lyckosamma. Det är alltså inte bara positivt att synas”*.¹³⁴

Eva anser att utseendet kan vara en maktfaktor; *”absolut, man har ju liksom respekt för någon som ser snygg ut”*. Hon kan i mångt och mycket personligen känna att en attraktiv person genom sitt yttre och genom sitt sätt att vara inger *”pondus och karisma”*.¹³⁵ Detta hade dock Marie en annan åsikt om och är inte lika benägen att fullt ut hålla med om att utseendet i viss mån kan vara en maktfaktor; *”inte inom banken men säkerligen inom andra sammanhang”*.¹³⁶

4.5 Respondenterna angående begreppet estetisk kompetens

Jill anser att det är personligheten som till allra största del ska vara den mest avgörande kompetensfaktorn när det gäller att söka jobb eller att avancera inom en befintlig arbetsplats. Hon tror inte att estetisk kompetens är direkt avgörande men säger samtidigt att *”om det skulle komma till att det stod mellan en snygg kvinna och en mindre snygg kvinna så skulle definitivt den snygga kvinnan få jobbet”*. Detta grundar Jill på sin egen uppfattning om att utseende spelar en avgörande roll både privat och professionellt. Hon hävdar med bestämdhet att *”syns man inte så finns man inte”* och att det är väldigt viktigt att *”visa sig så att man inte blir en i mängden.”*¹³⁷

Jill ställer sig dock tveksam till om hon själv skulle kunna tänka sig att förändra sitt utseende på grund av ett jobb. Däremot kan hon ha en viss förståelse för att det finns en del kriterier som behöver uppfyllas för att få en anställning; *”jag kan förstå att det finns vissa krav beroende på vilket jobb man söker, i grund och botten så är det ju arbetsgivaren som styr och vill arbetsgivaren att jag skall se ut på ett visst sätt för att kunna genomföra mitt jobb så visst skulle jag vara beredd på att till viss del ändra mitt utseende. Däremot tycker jag inte att arbetsgivaren skall vara inne och peta på allt när det gäller ens utseende.”*¹³⁸

¹³² Intervju med Isabelle, 2007-11-09

¹³³ Intervju med Karin, 2007-11-02

¹³⁴ Intervju med Anna, 2007-11-08

¹³⁵ Intervju med Eva, 2007-11-13

¹³⁶ Intervju med Marie, 2007-11-14

¹³⁷ Intervju med Jill, 2007-11-07

¹³⁸ Intervju med Jill, 2007-11-07

Jill framhåller att hon förmodligen inte skulle ta anställning hos ett företag om *”det skulle innebära att mitt eget utseende skulle komma att ändras alltför drastigt”*. Hon är inte villig att förändra sitt eget utseende till den grad att hon *”tappar bort sig själv”*.¹³⁹

Samtidigt är Jill av den åsikten att en arbetsgivare nog skulle föredra att anställa en vacker person framför en mindre attraktiv person, *”det lönar sig definitivt att ha utseendet med sig”*. Detta kan även innebära ett problem, Jill menar att detta säkert skapar en *”alldeles för stark tilltro till vackra människor”* och hon kan själv personligen känna att det finns *”en på tok för stor respekt för vackra människor vilket resulterar i att de tillskrivs saker som det säkerligen inte ens har”*.¹⁴⁰

Ella anser inte att utseendet spelar någon avgörande roll när det kommer till att få ett jobb eller att avancera inom sitt eget yrke. Däremot betonar hon vikten av att det nog kan *”spela en mer betydande roll än vad kanske många vill tro, men som sagt, det vore ju hemskt om utseendet fick en alldeles för stor plats och att det var ens utseende som skulle komma att vara avgörande för om man fick ett jobb eller inte”*. Hon kan till exempel själv aldrig tänka sig att förändra sitt eget utseende enbart för ett jobs skull, i alla fall inte om det handlade om något drastiskt som till exempel kirurgiska ingrepp eller dylikt; *Nej, någonstans så är ju ändå detta jag och jag kan ju inte helt förändra den som jag är eller hur?”*¹⁴¹

Marie är inte heller av den uppfattningen att utseendet spelar någon avgörande roll när det gäller att till exempel kunna få ett jobb; *”jag tror inte att utseendet på något vis är avgörande däremot är det ju viktigt att man ger ett gott intryck och då kan ens utseende spela in”*. Dock är hon mer än väl medveten om att första intrycket många gånger kan vara avgörande men hävdade trots detta att *”det skall vara ett helhetsintryck som skall styra, jag har som sagt svårt att tro att vissa personer har anställts enbart på grund av att de ser bra ut”*.¹⁴²

Anna anser att utseendet i många avseenden kan spela en avgörande roll när det kommer till möjligheterna att avancera inom ett företag eller att få ett nytt arbete. Hon säger att hon är av den uppfattningen att *”en person som ser bra ut, som väljer att framhäva sig själv lite mer får betydligt mer uppmärksamhet vilket jag tror resulterar i att denne person har betydligt lättare för att få ett bättre jobb”*. Däremot är hon genom hela intervjun noga med att understryka vikten av att utseende inte är allt utan att det är den formella kompetensen och personligheten som skall styra men hävdar ändå att utseendet nog spelar en mer avgörande roll än vad många tror.¹⁴³

Eva är inte helt benägen att hålla med om att utseendet skulle kunna spela en avgörande roll när det kommer till att kunna få ett jobb; *”det vore ju jättejobbigt om en snygg kvinna enbart fick ett jobb för att hon var snygg och inte för att hon var mest lämpad för jobbet”*.¹⁴⁴

Av de intervjuade kvinnorna är det endast två av dem som tidigare hade kommit i kontakt med begreppet estetisk kompetens däremot hade ingen av respondenterna någon direkt personlig erfarenhet av begreppet.

¹³⁹ Intervju med Jill, 2007-11-07

¹⁴⁰ Intervju med Jill, 2007-11-07

¹⁴¹ Intervju med Ella, 2007-11-12

¹⁴² Intervju med Marie, 2007-11-14

¹⁴³ Intervju med Anna, 2007-11-08

¹⁴⁴ Intervju med Eva, 2007-11-13

Anna har liten vetskap om vad begreppet *estetisk kompetens* står för och anser att det i mångt och mycket ”faller inom ramen för vett och etikett”. Hon menar att det är ”sunt förnuft” som skall råda och att det i grund och botten borde ”vara en självklarhet att man ska bry sig hur man ser ut”.¹⁴⁵

¹⁴⁵ Intervju med Anna, 2007-11-08

5. Analys

Här nedan har jag valt att redovisa och kommentera vad dels min empiriska studie har gett för resultat, dels vilken slags återkoppling jag har kunnat finna i diverse olika litteraturkällor.

5.1 Analys och Diskussion

Jag har i detta arbete utgått från respondenternas tankar och funderingar kring skönhet och utseende. Jag ville förtydliga att jag inte har började att leta i teorin efter en viss teoretisk ram utan jag har istället fokuserat mina studier på mitt empiriska material. Det material som jag har fått från respektive respondent har jag sammanställt och därefter försökt finna något samband eller avvikelse i diverse litteratur.

Intervjumaterialet blev omfattande och det visade det sig inte vara helt enkelt att finna givna kopplingar till litteraturen men i takt med att jag fann vissa likheter mellan respondenternas svar blev det betydligt enklare för mig att finna eventuella överensstämmande teorier som jag kunde använda mig av.

Det sammanlagda insamlade materialet, dels från intervjuerna, dels från andra litterära källor ger en inblick i att det finns vissa givna krav på kvinnors utseende inom arbetslivet. Det finns med andra ord en rad med olika normer gällande hur kvinnor får eller ska se ut inom yrkeslivet. Ambivalensen gäller framförallt betydelsen av att erhålla ett fördelaktigt yttre. Utseendet genererar ett bra självförtroende till kvinnorna men samtidigt yttrade det sig negativt i form av ökad missunnsamhet och avundsjuka. Denna studie illustrerar mer vikten av att synliggöra denna ambivalens samt mer ingående studera begreppet estetisk kompetens.

5.1.1 Analys och diskussion gällande kvinnors förhållningssätt till skönhet

Problemet gällande denna studie handlar till allra största del om komma till någon slags begränsad benämning för det totala begreppet skönhet och utseende. Då detta i grunden är något högst personligt och subjektivt kan det innebära vissa reella svårigheter. Jag anser dock att jag i mina empiriska studier till viss mån har kunnat urskönja likheter och återkopplingar inom det litterära området.

I boken *Skönhetsmyten*, skriver författaren Naomi Wolf bland annat att det finns en relativt negativt stereotypisk bild av kvinnan vilket i mångt och mycket tycks ha kommit att påverka kvinnor i allt högre grad än vad de eventuellt själva är medvetna om¹⁴⁶. Detta går helt i linje med respondenternas svar. Flera av de kvinnor som jag intervjuade i samband med min studie påvisade vissa centrala argument och påståenden gällande exempelvis hur den egna identiteten är såväl sammankopplad och förankrad med ens eget utseende precis som redan flertalet författaren hade påvisat i sina böcker. Bland annat Karin hävdade, i likhet med författaren Åsa Crona-Leandoer, att hennes eget utseende är mycket väl förknippat med den egna identiteten och att denna sedan är väl sammanfogad med en sin egen självkänsla¹⁴⁷.

¹⁴⁶ Wolf, *Skönhetsmyten*, 1992 s. 36

¹⁴⁷ Crona-Leandoer, *Bakom Spegeln*, 1991 s. 121

Flertalet av de intervjuade kvinnorna underströk att deras utseende mer gav dem ett ökat självförtroende och att detta i sin tur genererade att de kunde känna sig trygga i sin professionella roll samt i sin egen identitet på jobbet.

Karin var av den uppfattningen att om hon skulle tvingas att anpassa sig för mycket så skulle den egna identiteten komma att bli lidande vilket kan få som följd av att det egna självförtroendet och självkänslan får sig en knuff i fel riktning. Jag anser att ett av problemen gällande ens eget utseende mer handlar om vikten av att kunna få vara sig själv. Problemet ligger nog mer i hur mycket krav man som egen individ kan få ställa gällande rätten att få se ut som man själv önskar och vill samt hur mycket man eventuellt måste tvingas anpassa sig.

Den fördelsfaktor som man som egen individ kan uppnå med ett bra utseende ligger nog mer genuint på det personliga planet; jag anser att ett bra fördelaktigt yttre nog mer ligger dig som privat person till gagn. Jag är av den uppfattningen att man genom att ”se bra ut” uppnår ett bra självförtroende vilket i sig resulterar i att man blir mer trygg i sin egen identitet.

Problemet gällande detta handlar nog till allra största del om jantelagen, jag anser att det finns en outtalad norm att man inte får ”sticka ut” för mycket och framförallt så får man absolut inte spela på sitt utseende. Karin medgav bland annat att hon genom sitt eget utseende fick igenom diverse ting som annars skulle kunna vara smått omöjligt. Detta anser jag visar på vikten av att ha ett fördelaktigt yttre och att det med andra ord kan vara en direkt fördel i att se bra ut. Även författarna Kristina Thulin och Jenny Östergren bekräftar denna tes i sin bok *Bimbobakslaget*, där de bland annat skriver att det finns en föreställning om att kvinnor som ser bra ut kan uppnå fler fördelar än kvinnor som tenderar att vara mindre ”snygga”¹⁴⁸.

Svårigheten ligger noga mer i att kvinnor tenderar att anpassa sig till de gängse normer och regler för hur en kvinna skall se ut. Det uttalade skönhetsidealet kanske i mångt och mycket enbart hämmar kvinnor till att leva upp till något som de själva inte är helt överens med. Flera av de intervjuade kvinnorna underströk just vikten av att utseende och skönhet är viktigt och bland annat Jill hävdade att det ligger betydligt större krav på kvinnor att se bra ut än vad det gör på män. Det intressanta är att det tenderar vara så att kvinnor i allt högre grad tvingas anpassa sitt utseende efter rådande förutsättningar och att kvinnor i allt högre grad bedöms i förhållande till sitt utseende.

Förväntan på hur man som kvinna bör se ut är många och flera av de kvinnor som jag intervjuade var av precis samma uppfattning. Jag hade en viss förhoppning när jag började detta arbete att jag skulle kunna dra några paralleller gällande de olika kvinnornas generationer, jag hade den föreställningen att de yngre kvinnorna eventuellt skulle ha en annan uppfattning än de äldre. Dessvärre var det ingen som helst skillnad mellan de olika generationerna utan alla kvinnor överlag tyckte så gott som lika gällande skönhet och utseende. Slutsatsen som jag kan dra av detta är att kvinnor i alla åldrar anser att utseende och skönhet är viktigt samt att det i vissa fall kan spela avgörande roll beroende på vilket sammanhang som det gäller.

¹⁴⁸ Thulin och Östergren, *Bimbobakslaget*, 2002 s. 171

5.1.2 Analys och diskussion gällande kvinnor, avundsjuka och fördomar

När det gäller kvinnor och avundsjuka har jag ett flertal gånger själv varit med om att få höra ”att vi kvinnor är våra egna värsta fiender”. Detta var även en av de anledningarna till att jag tog med detta avsnitt i denna studie.

Min förhoppning var att jag från de olika intervjuerna skulle kunna visa på det motsatta och att detta i grunden enbart var en förutfattad mening utan någon som helst reell bakomliggande substans, nu visade det sig dessvärre att det istället förhöll sig på detta vis ute i verkliga livet. Detta mycket trista scenario målades upp för mig genom så gott som varje genomförd intervju och majoriteten av respondenterna var med andra ord negativt inställda gällande andra kvinnors attityder angående avundsjuka.

Jag tycker även att det var oerhört tråkigt att det i den nuvarande litteraturen finns oändligt med information och material gällande just att kvinnor missgynnar andra kvinnor. I dessa tider när man pratar om vikten av att synliggöra och lyfta fram fler kvinnor på ledande positioner är det sorgligt att upptäcka att kvinnor inte tycks vara ett dugg intresserade av att hjälpa varandra. Dock är jag medveten om att det inte egentligen behöver föreligga på detta vis men enligt min undersökning och det material som jag hade att tillgå blev det tyvärr tydligt att det var på detta vis.

Varför är det då på detta vis? Jag kan inte riktigt förstå det själv. Dessvärre är jag nog benägen att hålla med Jill i sitt uttalande att kvinnor inte riktigt unnar andra kvinnor att helt enkelt få vara vackra. Den avundsjukan som tenderar att växa fram genererar fram en hotbild mot vackra kvinnor i synnerhet och mot alla andra kvinnor i största allmänhet. Det är trist att konstatera att det finns en sådan hög grad av missunnsamhet och misstro inför kvinnor som är ”vackra”. Jag skriver ”vackra” kvinnor då jag är av den uppfattningen att andra ”mindre vackra” kvinnor inte i lika hög grad råkar ut för denna avundsjuka och misstro.

Jag kan bara gå till mig för att få mina egna fördomar bekräftade; jag har själv många gånger kommit på mig med att sitta inne med en rad fördomar gentemot vackra kvinnor. Orsaken till detta vet jag med säkerhet inte men precis om en del författare anser jag att det ligger en hel del fördomar angående vackra kvinnor och att denna fördom sedan leder till att kvinnor i högre grad misstror andra ”vackra” kvinnor vilket i sin tur resulterar i att avundsjuka byggs upp. Detta är mycket tråkigt och det enda riktiga botemedlet ligger nog i hur vi väljer att uppfatta oss själva. Precis detsamma konstaterar författarna till boken, *Med list & lust*, då de skriver att kvinnor tenderar att lägga krokben för varandra istället för att uppmuntra eller stödja varandra¹⁴⁹.

Jag är definitivt att den uppfattningen att kvinnor i grunden lider av ett dåligt självförtroende och att skönhet och utseende då kan få kvinnor att uppleva sig mer tillfreds med sig själva. Genom vetenskapen om detta är det angeläget att man ser till att arbeta mer på den inneboende känslan istället för att fokusera på det yttre välbefinnandet. Kvinnor har med andra ord lärt sig att få och ta emot komplimanger enbart genom sitt utseende och inte för vad de verkligen presterar och detta är något som måste försöka ändras.

Dock vill jag understryka vikten om att utseende och skönhet även i mångt och mycket kan fungera som ett bra hjälpmedel när det till exempel gäller att förhöja en kvinnas

¹⁴⁹ Jekander och Brandelius, *Med List & Lust*, 2005 s. 172

självförtroende men i slutändan är det bara den inneboende självkänslan som räknas. Ett bra självförtroende sitter inte i kläder, smink och frisyren även om det är enklast att kanske vilja tro det.

5.1.3 Analys och diskussion gällande vikten av att synas

I detta avsnitt gjorde sig återigen en rad fördomar sig gällande om kvinnors förhållande till utseende och i detta avseende var det extra tydligt att kopplingen var mer given gentemot männen. Som kvinna visade det sig helt enkelt vara mer provocerande att synas. Jag anser att flera av författarna som jag valde att förlita mig på gav samma klena misstrognas bild; nämligen den att man som kvinna måste arbeta betydligt hårdare för att få igenom diverse ting. Det var förödande men samtidigt bekräftande att få ta del av denna mycket pessimistiska bild över kvinnors orättvisa som delgavs både från litteraturen men även från de kvinnor som jag intervjuade i min studie.

Författaren Lars Einar Engström skriver i sin bok, *Sexistens karriärbok för unga kvinnor*, om just denna tendens; Nämligen, att kvinnor måste arbeta betydligt hårdare för att bevisa de är kompetenta¹⁵⁰. Detsamma skriver Kristina Thulin och Jenny Östergren i boken, *X-märkt + Bimbobakslaget*, när de lite bistert konstaterar att kvinnor helt enkelt måste vara duktigare än männen i alla lägen och att det ligger ett större krav på kvinnor gällande utseende¹⁵¹.

Flera av respondenterna ansåg till exempel att utseendet i mångt och mycket helt hämmar den egna individen samtidigt som flera av kvinnorna bland annat kunde konstatera att en ”snygg” kvinna nog kunde uppnå en rad andra fördelar. Det finns med andra ord en rad olika förutfattade meningar kring hur man som kvinna skall se ut och vara. Dock anser jag att det som blev extra tydligt var nog det faktum att kvinnor i största allmänhet i så pass stor utsträckning reflekterar och anpassar sin klädsel i förhållande till situation.

Jag är definitivt av den åsikten, och kanske fördomen, att ingen man skulle gå till den vidden att anpassa sin klädsel och i grunden sin egen identitet för att uppnå en viss trovärdighet. Visst kan en man genom sin klädsel, exempelvis kostym, visa att han har tänkt till en extra gång men återigen är jag av den uppfattningen att mannen i fråga inte skulle genomföra denna förändring med hänsyn till andra kvinnor som i viss mån kvinnor gör i förhållande till andra män.

Respondenterna i min studie påvisade en hög grad av medvetenhet gällande sitt eget utseende i förhållande till dels andra kvinnor men även till andra män. Flera av kvinnorna uppmärksammade det faktum att de valde att modifiera sig själva beroende på vilka människor de skulle möta och i vilken situation de befann sig i. Detta gjorde de framförallt på grund av att de ville att andra skulle antingen uppfatta dem mindre kompetenta men även för att de ville att budskapet skulle gå fram utan att fokus lades på utseendet. Författarna till boken, *Att göra kön*, poängterar just vikten av att kunna läsa av situationen och att det är betydelsefullt att känna till klädkoder och riktlinjer¹⁵².

Det gjorde mig lite förvånad att flertalet av dessa kvinnor tycktes behöva gå till den ytterlighet att tvingas till anpassning när dessa kvinnor samtidigt hade betonat vikten av att kunna få vara

¹⁵⁰ Engström, *Sexistens Karriärbok för unga kvinnor*, 2007 s. 32

¹⁵¹ Thulin och Östergren, *X-märkt+Bimbobakslaget*, 2004 s. 36

¹⁵² Elvin-Nowak och Thomsson, *Att göra kön*, 2003 s 198

sig själv fullt ut. Denna ambivalens gällande ens eget utseende var något som jag inte tror att de själva var fullt medvetna om. Dock uppvisar flertalet av författarna samma slags tvetydighet gällande hur mycket plats som man som egen individ får ge uttryck för. I boken *Att göra kön*, kan man till exempel läsa att det är oerhört viktigt att dels anpassa sig till gängse riktlinjer och krav samtidigt som författarna betonar vikten av att man får en möjlighet till att verkligen kunna få vara sig själv fullt ut¹⁵³.

Det kan som sagt både vara fördelaktigt att se bra ut men det kan även vara direkt hämmande, denna balansgång kan ibland vara svår att tampas med och jag kunde själv många gånger genom denna studie känna en viss tveksamhet till hur jag skulle komma att förhålla mig. Om jag nu är kvinna varför får jag inte vara kvinna fullt ut? Om jag genom att vara kvinna kan uppnå vissa fördelar borde det då inte vara min rättighet som kvinna att fullt utnyttja detta? Frågorna hopade sig under hela undersökningen och jag har precis som kvinnorna i studien fortfarande mycket svårt att fullt ut ta ställning för vart och ett av argumenten.

Jag anser att det allra väsentligaste är nog att man som kvinna vet sitt eget värde och att man genom sitt eget självförtroende och karisma skall se till att bli synliggjord på enbart dessa premisser. Kanske är just insikten om att kunna veta när den sista knappen ska vara knäppt den allra viktigaste lärdomen. Själv är jag dock mer benägen att hålla med Andy Warhol gällande påståendet ”att det är bättre att synas, även om det skulle vara negativt ibland, än att inte synas alls”.¹⁵⁴

5.1.4 Analys och diskussion gällande kvinnlighet som maktfaktor

Återigen gör sig kravet på anpassning sig påmind då flertalet av de kvinnor som jag intervjuade betonade just vikten av att inte spela för mycket på sina kvinnliga attribut samtidigt som respondenterna tidigare hade hävdade sin rätt att få vara kvinna fullt ut. Denna tvetydighet fanns även inom litteraturen och en del av författarna hade själv märkt att kvinnor i allt högre grad ville spela på sin kvinnlighet trots att många kvinnor själva ansåg att den riktiga och sanna kvinnligheten finns inom kvinnan.

Jag anser att det är tråkigt att man som kvinna måste tendera att ge avkall på sina kvinnliga attribut enbart för att bli tagen på allvar; exempelvis berättar Jill i intervjun att hon själv ”backar lite” gällande sitt eget yttre och sin egen personlighet just på grund av att hon vill bli tagen på allvar. Jag menar att det är ju rent förfärligt om vi kvinnor inte fullt ut kan få känna att vi duger som vi är utan hela tiden måste tänka på hur vi ser ut och uppträder. Det är ju denna anpassning som i grunden skapar denna snedvridna uppfattning om hur en kvinna skall se och det är ju endast vi kvinnor som i grund och botten kan vara med att förändra den.

Samtidigt som kvinnorna i undersökningen poängterade att de kvinnliga attributen i stort sett bara kan ligga en till last var det även flertalet av respondenterna som insåg vidden av att utnyttja sin kvinnlighet som en fördel och maktfaktor. Anna benämner det hela som kvinnlig list och menar att man som kvinna kan nå fler fördelar genom att just vara kvinna. Detta går helt i linje med vad den litteraturen förmedlar; bland annat understryker författaren Åsa Crona-Leandoer i boken, *Bakom spegeln*, just att kvinnlighet har kommit att blivit ett allt starkare maktmedel att räkna med¹⁵⁵.

¹⁵³ Elvin-Nowak och Thomsson, *Att göra kön*, 2003 s 24

¹⁵⁴ Engström, *Sexistens Karriärbok för unga kvinnor*, 2007 s. 34

¹⁵⁵ Crona-Leandoer, *Bakom Spegeln*, 1991 s. 102

Som kvinna kan det med andra ord vara svårt att veta hur pass kvinnlig som man verkligen får vara, detta då kvinnlighet i många avseenden tenderar att vara något negativt samtidigt som kvinnlighet i många hänseenden kan vara något mycket fördelaktigt. Respondenterna var i många aspekter själva oerhört tveksamma gällande vilken ståndpunkt de skulle ha och flertalet uppvisar, precis som gängse litteratur, att det är svårt att se just detta i enbart svart och vitt.

Författarna Kristina Thulin och Jenny Östergren skriver bland annat i sin bok, *X-märkt + Bimbobakslaget*, att det idag kanske mer än någonsin är tillåtet att helt fullt ut bejaka sin kvinnlighet och att många kvinnor rent av hetsas till att spela på sitt utseende¹⁵⁶. Jag anser att problemet mer ligger i att avgöra vad som är kvinnligt och inte; Detta ändras i takt med tiden och är subjektivt för personen i fråga.

5.1.5 Analys och diskussion gällande begreppet estetisk kompetens

Precis som jag från allra första början anade så hade den stora majoriteten av de intervjuade inte tidigare kommit i kontakt med begreppet *Estetisk Kompetens* detta trots att flera av kvinnorna som deltog i undersökningen var relativt nyanställda. Min avsikt gällande att studera detta begrepp handlar till allra största del om det faktum att det i stort sett berör samtliga delar gällande skönhet och utseende.

Jag är av den förutfattade meningen att utseende visst kan spela en avgörande betydelse och eftersträva på något sätt att få detta bekräftat genom att bryta ner detta begrepp, estetisk kompetens, till vad det egentligen handlar om; vikten av att se bra ut. Detta trots att den främsta forskaren inom detta ämne, Henrietta Huzell, mer vill få det att handla om att ”se trevlig ut” är jag av den uppfattningen att det mer tenderar att handla om utseende¹⁵⁷.

Flertalet av de intervjuade kvinnorna betonade vikten av att det till allra största del kan löna sig att se bra ut men att de precis som jag ovan har beskrivit även till viss mån kan vara direkt missgynnande om de till exempel skulle välja att se ut på ett annat sätt. Däremot var majoriteten av den uppfattningen att utseendet nog skulle kunna spela en direkt avgörande roll i samband med exempelvis en anställning. Men snarare var det nog så att ingen av de intervjuade kvinnorna ville att det kanske skulle vara så illa att man i grunden enbart blev bedömd för sitt yttre.

I den litteratur som jag läst samt i den undersökning som jag har tagit del av har det tyvärr visat sig att svenska arbetsgivare lägger allt större vikt på sökandes utseende vilket mina respondenter dessvärre inte var medvetna om.

Jag hade nog här en förhoppning gällande de kvinnor som var relativt nyanställda, att dessa kvinnor skulle kunna ha blivit utsatta för någon form av uppmaning gällande sitt utseende, men det visade sig att ingen direkt hade någon som helst erfarenhet gällande begreppet estetisk kompetens.

¹⁵⁶ Thulin och Östergren, *X-märkt+Bimbobakslaget*, 2004 s. 13

¹⁵⁷ <http://di.se/Avdelningar/Article=2005/11/15/164927&type=art>, hämtat 2007-10-09 kl. 13:59

Däremot var alla intervjuade kvinnor mer än väl medvetna om att ens eget utseende kan ge vissa fördelar men önskade att det i slutändan ändå skulle vara den reella kompetensen som skulle styra.

Jag anser att i och med att begreppet estetisk kompetens fortfarande är så pass nytt så har vi ännu inte riktigt sett effekterna av den. Självklart vill även jag tro att det är den reella kunskapskompetensen som skall styra när det till exempel gäller att få ett jobb men tyvärr måste jag nog tillstå att jag är av den bestämda uppfattningen att ens eget utseende många gånger spelar större roll än vad många egentligen önskar och vill tro.

6. Slutsats

Här nedan redogör jag för de slutsatser som jag har kommit fram till med detta arbete samt ge svar på det syfte och frågeställningar som jag har haft med denna studie.

6.1 Resultat

Syftet med denna uppsats var att undersöka kvinnors förhållningssätt och medvetenhet till skönhet och utseende samt vidare studera deras egen erfarenhet av begreppet estetisk kompetens inom arbetslivet. Jag upptäckte relativt tidigt i min studie att så gott som alla deltagande kvinnor hade mycket bestämda åsikter samt erfarenheter till skönhet och utseende. Det som var extra intressant var upptäckten att svaren som jag erhöll från respektive intervju överlag var skrämmande likartade.

Trots det faktum att respondenterna var i olika åldrar samt arbetade inom diverse olika varandra yrkeskategorier skiljde sig inte svaren åt markant. Jag anser att detta mer bekräftar den realitet att kvinnor i största allmänhet generellt är mer intresserade av skönhet och utseende samt att kvinnors upplevelser av skönhet är mer än väl sammankopplade med deras egen identitet. Det kom inte heller som någon direkt överraskning att flertalet av de kvinnor som deltog i undersökningen ansåg att deras eget utseende till hög grad var helt associerad till deras identitet.

Det anmärkningsvärda är dock den ambivalens gällande till hur stor plats som ens eget utseende får ta inom det professionella arbetslivet där flertalet av de intervjuade kvinnorna ansåg att man nog bör anpassa sitt utseende till den rådande miljön. Det förvånade mig att de kvinnor som ansåg att utseendet hade stor betydelse och att det var väsentligt att kunna få utlopp för sin egen kreativitet även kunde inse vikten av att kanske tona ner sin egen stil, och i grunden sin egen identitet och integritet, utan några som helst problem. Kanske är detta mer ett tecken på mognad och hänsynstagande och då får helt enkelt den egna identiteten ge vika.

Jag var även intresserad av att undersöka huruvida det fanns några fördomar gentemot ”vackra” kvinnor samt vilken toleransnivå som kvinnorna i studien hade angående utseendets betydelse inom arbetslivet. Jag blev relativt snabbt varse om att det fanns oändligt med åsikter just gällande kvinnors utseende i förhållande till sin kompetens och förmåga.

Flera av kvinnorna i undersökningen konstaterade att det finns en rad med fördomar gentemot ”vackra” kvinnor och att de var av den uppfattningen att en ”vacker” kvinna måste arbeta desto hårdare för att bevisa sig kompetent. Samtidigt var det en och annan av kvinnorna som hade använt sitt eget utseende för sin egen vinnings skull. Det råder med andra ord en viss tveksamhet gällande att inte dra fördel av sitt utseende som kvinna och att samtidigt göra det. Dock var flertalet av kvinnorna i undersökningen benägna att till viss mån tillstå att utseende i mångt och mycket kan vara en maktfaktor men det var helt beroende på i vilket sammanhang som det avsåg.

När det gäller undersökningen gällande vikten av estetisk kompetens, var detta dessvärre ett begrepp som var alldeles för nytt för de medverkande kvinnorna. Det var bara ett fåtal av kvinnorna som hade någon som helst vetskap gällande vad estetisk kompetens innebär men

ingen som hade någon som helst direkt erfarenhet av det. Däremot var majoriteten av kvinnorna i studien mer än väl medvetna om utseendets betydelse men hade en mer inneboende önskan om att den verkliga reella kompetens trots allt skulle vara det avgörande när det i slutändan skulle komma till att till exempel ha möjligheten till att erhålla ett jobb.

Jag har i och med denna studie gällande kvinnors förhållande och medvetenhet till utseende, skönhet och estetisk kompetens kunnat urskilja följande. Detta ska ses som en samlad översikt över arbetet som helhet:

- Kvinnorna i studien var av den uppfattningen att utseende var viktigt och att det var betydelsefullt att vårda sitt yttre. De kände att ett bra utseende i sin tur gav ett ökat självförtroende vilket fick dem att bli starka och trygga individer i sin yrkesroll.
- Kvinnorna i undersökningen uppvisade även en trist likhet gällande synen på avundsjuka och fördomar från andra kvinnor. De ansåg att detta var en direkt effekt av kvinnor hade fördomar gällande andra kvinnor som brydde sig om sitt utseende.
- Kvinnornas förhållande till skönhet, utseende och estetisk kompetens var väldigt ambivalent i karaktären; De var osäkra på om hur pass "kvinnliga" som det var acceptabelt och tillåtet att vara utan att för den skull utnyttja sin särställning. Samtidigt som de underströk vikten av att kunna få använda utseende som ett maktmedel. Det var med andra ord svårt för kvinnorna i studien att riktigt ta ställning, det var inte riktigt enkelt att se det hela i svart eller vitt. Däremot uppvisade kvinnorna en mer inneboende intuition gällande vart som var mer "rätt" eller mindre "fel". Det är denna intuition som ger insikten om att knäppa den översta knappen i blusen!
- Begreppet estetisk kompetens var för de allra flesta av kvinnorna något helt nytt men jag vill hävda att själva innehållet inte på något vis var nytt för dem alls. Under hela undersökningen samtalande de om allt som estetisk kompetens egentligen handlar om kanske utan att riktigt veta om det själva. Denna omedvetenhet, samt deras egentliga praktiska medvetenhet, gällande begreppet estetisk kompetens var fascinerande. Kvinnorna var medvetna om innehållet utan att för den skull vara uppmärksamma på att allt det som de hade samtalat om i grunden egentligen hade med estetisk kompetens att göra.

6.1.1 Brister i undersökningen

Det faktum att mängden respondenter var liten till antal gjorde det besvärligt för mig att dra mer vidgående konklusioner utifrån intervjuerna. Jag vidhåller ändå att studien kan vara av intresse då det ger en förnimmelse och en riktlinje gällande kvinnors erfarenheter och medvetenhet angående skönhet och utseende inom arbetslivet.

Jag betonar att kvinnorna i studien har bidragit med ny värdefull kunskap och insikt gällande estetisk kompetens och att slutsatser har dragits på grundval av det material som funnits för mig att tillgå. Det litterära material som jag använde om kvinnor, utseende och skönhet var tillfredsställande men däremot saknade jag mer nyanserade och aktuella undersökningar gällande estetisk kompetens att kunna jämföra mitt resultat med.

7. Avslutande reflektion

Jag anser att arbetet med denna uppsats har varit givande och intressant. Min förhoppning är att denna studie på sikt skall kunna bistå till att öka medvetenheten kring själva begreppet estetisk kompetens samt synliggöra vikten av skönhet och utseende inom arbetslivet.

Det är lika bra om vi alla en gång för alla erkänner det faktum att världen som vi lever i är utseendefixerad; Det är inte längre någon idé att förneka vikten av att se bra ut utan faktum kvarstår att det lönar sig att vara vacker. Vi tillskriver vackra människor än mer positiva egenskaper än vad de verkligen har. Detta glorifierande måste bort, eller? Visst är det trist och visst vore det mer rättvist om det inte förehöll sig på detta vis men världen är som sagt orättvis.

I dessa dagar har det visat sig vara än mer aktuellt med begreppet estetisk kompetens; Senast häromdagen var det en ung man som blev avskedad på grund av hur han valde att se ut på sitt arbete. Mannen i fråga valde en hårfärg som dennes arbetsgivare helt ogillande och fick beskedet av sin chef att han skulle färga håret annars skulle han bli uppsagd. Då den unge mannen inte färgade sitt hår såg arbetsgivaren inget annat alternativ än att låta mannen gå. Den allra främsta anledningen till avskedandet handlade främst om att man på detta företag arbetade kundorienterat och att denne mannens hårfärg inte var representativt för företaget som helhet. Detta anser jag än en gång understryker vikten av att man som arbetstagare bör vara noggrann med hur man väljer att se ut.

I en värld där yttre attribut betyder allt är det väsentligt att vi alla gör oss påminda om vad som egentligen är viktigt, nämligen att inte låta andra säga åt oss vad som är vackert eller inte. Det är dags att ta tillbaka rätten att få se ut som man själv önskar och vill. Låt oss tillsammans hjälpa varandra att skapa nya skönhetsideal för det endast genom andra människors insikt som vi verkligen kan förändra medvetenheten gällande kvinnors förhållningssätt till skönhet och utseende.

Det är dags att den vackra kvinnan sträcker på din ryggrad och håller huvudet högt; Myten om att man inte både skulle kunna vara smart och snygg är just inget annat än en förlegad felaktig föreställning. Så ge dig ut du snygga, smarta kvinna – världen är din, världen ligger vid dina vackra fötter och är din att erövra!

*”En klok kvinna blir glad om hon anses vara vacker.
En vacker kvinna blir glad om hon anses vara klok.”*

Selma Lagerlöf

8. Rekommendation

Då denna studie enbart har valt att fokusera på ett fåtal kvinnor skulle det onekligen vara än mer intressant att inför fortsatta studier välja att lägga mer djupgående fokus kring att intervjua fler kvinnor för att kunna genomföra en mer substantiell studie kring kvinnors förhållningssätt till skönhet och utseende. Det skulle även vara intressant att flytta fokus från kvinnan till mannen och istället lägga tonvikten vid att studera mäns förhållande till utseende, skönhet och estetisk kompetens för att kunna ge en mer nyanserad bild över området som helhet.

Samtidigt skulle jag även tycka att det vore spännande att vidare studera ”vackra” kvinnor som innehar chefspositioner och undersöka huruvida dessa kvinnor har märkt av någon fördom gällande deras kompetens beroende på hur de väljer att se ut. Eventuellt skulle man även kunna undersöka om dessa kvinnliga chefer har en möjlighet till att få vara kvinnliga i sin roll eller om de hämmas till anpassning.

Det skulle även vara mer intressant att närma sig detta område från ett arbetsgivarperspektiv då det i grunden är arbetsgivaren, företaget eller den befintliga verksamheten som anger riktlinjer eller direktiv för hur man önskar att ens medarbetare skall se ut. Jag anser att det idag finns alldeles för lite information och vetskap om hur man som arbetstagare idag skall se ut, vad som egentligen är tillåtet inom respektive bransch och inte. Det ovan nämnde i exemplet med den unge mannen som blev avskedad enbart på grund av hur han valde att se ut anser jag tydligt illustrerar problematiken kring utseende inom arbetslivet. Det är med andra ord svårt och komplicerat att riktigt veta hur man som individ får se ut och därför är jag av den åsikten att mer undersökande information och vidare studier behövs inom detta område.

Jag anser att detta relativt nya begrepp, estetiska kompetens, är något som kommer att bli än mer viktigt och aktuellt och ser därför att det skulle vara av intresse att vidare studier fortsatte att bedrivas inom detta område. Jag är definitivt av den uppfattningen att estetisk kompetens kommer att bli ett allt väsentligare inslag och komplement till den reella kunskapskompetensen och anser därför att det borde ligga i tiden att undersöka detta vidare.

Sen finns det även en negativ aspekt att beakta; Vad händer om detta begrepp etableras så att det blir en norm? Samhället som helhet tenderar att bli alltmer utseendefixerade och detta kan leda till en rad destruktiva följder och effekter.

Personligen har dock denna studie enbart gett mig vidare mersmak till att fortsätta mitt eget undersökande inom detta område och förhoppningsvis kan det leda till fortsatta studier inom begreppet estetisk kompetens.

Källförteckning

Tryckta källor:

Andersson, B. (1994): *Som man frågar får man svar – en introduktion i intervju – och enkätteknik*, Stockholm: Raben Prisma

Austin, L. (2002): *Åtta vägar till kvinnlig framgång – Vad håller dig tillbaka?*, Stockholm: Forum

Björk, N. (1996): *Under det rosa täcket – Om kvinnlighetens vara och feministiska strategier*, Borås: Wahlström & Widstrand

Crona-Leandoer, Å. (1991): *Bakom spegeln – Om utseende och kvinnokamp*, Stockholm: Prisma

Ejvegård, R. (2003): *Vetenskaplig metod*, Lund: Studentlitteratur

Elvin-Nowak, Y, Thomsson, H (2003): *Att göra kön – om vårt våldsamma behov av att vara kvinnor och män*, Stockholm: Albert Bonniers Förlag AB

Engström, L. (2007): *Sexistens Karriärhandbok för unga kvinnor*, Finland: Premiss Förlag

Eriksson, L, Wiedersheim-Paul, F. (1999): *Att utreda forska och rapportera*, Malmö: Liber ekonomi

Holme, I. (1997): *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Lund: Studentlitteratur

Jekander, A. Brandelius, P. (2005): *Med list & lust – En handbok för kvinnor och en lärobok för män*, Falun: Wahlström & Widstrand

Ljung, S. (2002): *Susanne Ljungs stora bok om skönhet*, Stockholm: Ordupplaget

Marklund, L. Snickare, L. (2005): *Det finns en särskild plats i helvetet för kvinnor som inte hjälper varandra*, Falun: Piratförlaget

Orbach, S. Eichenbaum, L. (1989): *Kvinnor emellan – Om kärlek, avund och konkurrens i kvinnors vänskap*, Stockholm: Wahlström & Widstrand

Thulin, K. Östergren, J (2004): *X-Märkt + Bimbobakslaget – flickornas guide till verkligheten*, Stockholm: Tiden

Thulin, K. Östergren, J. (2002): *Bimbobakslaget*, Stockholm: Pandang

Thurén, T. (1996): *Vetenskapsteori för nybörjare*, Stockholm: Liber

Trost, J. (2005): *Kvalitativa intervjuer*, Lund: Studentlitteratur

Wolf, N. (1992): *Skönhetsmyten – Hur föreställningar om skönhet används mot kvinnor*, Stockholm: Natur och Kultur

Wärneryd, B. (1990): *Att fråga – om frågekonstruktion vid intervjuundersökningar och postenkäter*, Stockholm: Gotab

Tidningar:

Studentliv nr 5 2007

Internet:

www.campus.se

www.di.se

www.dn.se

www.e24.se

www.ekonominyheterna.se

www.forskning.se

www.svd.se

Intervjuade kvinnor:

”Karin”, Administratör, 2007-11-02

”Jill”, Ekonomiassistent, 2007-11-07

”Anna”, Centrumledare och Projektledare, 2007-11-08

”Isabell”, Säljare, 2007-11-09

”Ella”, Lärare, 2007-11-12

”Eva”, Ekonomiadministratör, 2007-11-13

”Marie”, Bankman, 2007-11-14

Intervjufrågor

- 1) Kan Du kort beskriva den verksamhet eller bransch som Du arbetar inom?
- 2) Är Du medveten om det finns några estetiska krav på Din arbetsplats eller inom Din bransch/verksamhet? Finns det några specifika önskemål eller riktlinjer gällande hur Du skall se ut på Ditt jobb?
Om ja, tycker Du att det är svårt att anpassa Dig till de krav som arbetsplatsen ställer gällande hur man önskar att Du skall se ut?
- 3) Tycker Du att det är bra att det finns riktlinjer för hur man får se ut på sitt arbete?
Om ja, varför?
Om nej, varför inte?
- 4) Hur viktigt tycker Du att det är att man anpassar sig till gängse riktlinjer och normer på arbetsplatsen? Med andra ord, hur mycket av sig själv får man förmedla på jobbet när det kommer till ens eget utseende?
- 5) Har Du själv någonsin känt Dig fel klädd på jobbet?
Om ja, på vilket sätt yttrade det sig?
- 6) Tror Du personligen att utseendet spelar någon avgörande roll när det gäller vilken slags kompetens som skall råda när det kommer till att klättra på karriärstegen?
 - Formell kompetens
 - Personlighet
 - Social kompetens
 - Estetisk kompetensVad anser Du skall väga tyngst, motivera gärna Ditt svar.
- 7) Tror Du att det kan vara missgynnande för Dig rent karriärmässigt om Du skulle välja att se ut på ett annat sätt på jobbet?
- 8) Har Du någonsin känt dig särbehandlad på grund av hur Du ser ut?
Om ja, på vilket sätt yttrade det sig? Positivt eller negativt?
- 9) Har Du någonsin känt Dig diskriminerad inom arbetslivet på grund av Ditt utseende?
- 10) Skulle Du vara beredd på att ändra Ditt utseende för Ditt arbetes skull? Med andra ord, hur långt skulle Du kunna vara beredd att gå för att göra karriär eller behålla Ditt jobb?
- 11) Vad betyder utseende för Dig rent personligen?
- 12) Hur mycket av Din egen identitet anser Du att Du får förmedla på jobbet? Med andra ord, kan du vara Dig själv på jobbet eller tvingas Du till konformitet?
- 13) Hur snygg tycker Du att man får vara på sitt jobb? Vad är ”tillåtet”? Hur viktigt anser Du att ens utseende är på en arbetsplats? Vad är accepterat och inte?

14) Tror Du att det ligger någon sanning i påståendet om att "en snygg kvinna" kan ha betydligt lättare att få ett jobb än vad en "mindre attraktiv kvinna" kan? Eller kan det till och med vara en nackdel i att se *för* bra ut?

Vad tror Du? Motivera gärna Ditt svar.

15) Anser Du att det finns en myt gällande att attraktiva kvinnor inte kan vara smarta?

Smart och snygg går det verkligen ihop?

16) Tror Du att det läggs större krav på kvinnor tills skillnad från män när det kommer till att tänka på hur man ser ut på jobbet?

17) Hur viktigt är Ditt eget utseende för Ditt jobb? Hur stor plats låter Du Ditt eget utseende ta på Din arbetsplats och i Din professionella yrkesroll?

18) Har Du märkt av några fördomar inom Din arbetsplats gällande Ditt eget utseende?

Om ja, hur har det yttrat sig?

19) Hur ställer Du dig till påståendet; "syns man inte, finns man inte"?

20) Tycker Du att det överhuvudtaget spelar någon roll hur man ser ut på jobbet, förutsatt att man är "hel och ren"?

21) Hur stort utrymme och plats får utseendet ta på en arbetsplats? Vad anser Du vara ok? Vilka effekter kan det få (avundsjuka och missunnsamhet eller pondus och karisma)?

22) Tror Du att den kan vara en fördel att se attraktiv ut?

Om ja, varför?

Om nej, varför inte?

Motivera gärna Ditt svar.

23) Anser Du att ens utseende kanske rent av kan vara en maktfaktor?

24) Har Du hört talas om begreppet *estetisk kompetens*?

Om ja, i vilket sammanhang?